

**Univerzita Karlova v Praze
1. lékařská fakulta**

Studijní program: Specializace ve zdravotnictví
Studijní obor: Adiktologie

Jana Bóbiková

Obstarávání alkoholu mezi mladistvými -
kvalitativní studie v subkultuře mladistvých navštěvujících noční podniky v regionu
Středočeského kraje

Alcohol acquisition among adolescents –
a qualitative study among subculture of youth attending night clubs in the region of
Central Bohemia

Bakalářská práce

Vedoucí závěrečné práce: Ing. Mgr. Vendula Běláčková

Praha, 2011

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem řádně uvedla a citovala všechny použité prameny a literaturu. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze, 27.5.2011

JANA BÓBIKOVÁ

.....

Identifikační záznam

BÓBIKOVÁ, Jana. *Obstarávání alkoholu mezi mladistvými – kvalitativní studie v subkultuře mladistvých navštěvujících noční podniky v regionu Středočeského kraje. [Alcohol acquisition among adolescents – a qualitative study among subculture of youth attending night clubs in the region of Central Bohemia]*. Praha, 2011. 46 s., Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova v Praze, 1.lékařská fakulta, Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky. Vedoucí práce Běláčková, Vendula.

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Mgr. Vendule Běláčkové za podnětné vedení mé práce, motivaci a užitečné rady. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za její podporu a také všem respondentům, kteří se ochotně zúčastnili mého výzkumu.

Obsah

Úvod	1
1. Alkohol jako ohrožující faktor ve vývoji mladistvých.....	3
1.1 Alkohol a riziko rozvoje závislosti u mladistvých.....	3
1.2 Binge drinking	4
2. Hlavní studie zabývající se užíváním alkoholu mladistvými na území České republiky a Evropy	5
3. Náhled problematiky užívání alkoholu mladistvými v obci Říčany u Prahy.....	7
3.1 Demografické údaje	7
3.2 Užívání alkoholu mladistvými v Říčanech u Prahy a přidružené jevy	7
3.2.1 Stav regulací	9
3.2.2 Plánované regulace	10
3.2.3 Výsledky kvantitativního výzkumu v roce 2006	11
4. Výzkum	12
4.1 Výzkumné otázky	12
4.2 Výzkumný vzorek.....	12
4.3 Metoda	13
4.4 Etické aspekty	14
5. Přehled výzkumných výsledků	14
5.1 První konzumace alkoholu.....	14
5.2 Situace vedoucí k užití alkoholu	16
5.2.1 Motivační faktory.....	16
5.3 Strategie získávání alkoholu	17
5.4 Ritualizované pití alkoholu	24
5.5 Dopady a rizika užívání alkoholu	25
5.6 Zkušenosti s nelegálními drogami a nárazové pití.....	30
5.7 Protektivní faktory	32
5.8 Rizikové faktory.....	38
5.9 Souhrn.....	41
Závěr a diskuse.....	44
Seznam použité literatury	45

Abstrakt

Background: Práce je situována do města Říčany u Prahy, které se nalézá ve Středočeském kraji. V tomto kraji je nejvyšší výskyt pití alkoholu mladistvými v České republice. Problematika je v této obci velmi aktuální a je spojena se subkulturou místních nočních podniků. Pití alkoholu mladistvými je zde spjato s dalšími socio-patologickými jevy. Vedení obce zavádí novou regulaci, která má vést k řešení komplikované situace.

Cíle: Cílem práce je proniknout do vzorců užívání alkoholu mladistvých v subkultuře nočních podniků okresu Praha východ, odhalit metody jeho získávání a na základě těchto informací přispět k úspěšnému řešení situace.

Metody: Výzkum byl prováděn na základě kvalitativních metod - semistrukturovaných interview, kódování, kategorizace a triangulace. Tyto metody byly použity za účelem zodpovězení výzkumných otázek a nalezení nových informací.

Soubor: Výzkumný soubor tvořili mladiství užívající alkohol ve věku 15-17let žijící v okrese Praha východ a další klíčové osoby spjaté s touto problematikou – zaměstnanci nočních podniků, vedení města a policisté okresu Praha východ.

Výsledky: Práce odhalila tyto strategie získávání alkoholu mladistvými: alkohol bývá často prodán mladistvému ať už si prodávající vědom je, či není, jeho neplnoletosti; alkohol je mladistvému zakoupen plnoletým známým, kamarádem či cizí osobou; alkohol je prodán mladistvému na základě vlastnictví průkazu legitimace s udáním věku 18let a výš; mladiství čekají na opadnutí pozornosti barmanů a také získávají alkohol pomocí krádeže. Dále byly vysledovány vzorce užívání alkoholu mladistvými: jedná se především o nárazové pití dějící se o víkendech ve skupině kamarádů, většinou má ritualizovaný charakter – setkání s přáteli, nákup alkoholu v obchodě, pití alkoholu na veřejném prostranství a dále navštívení nočních podniků, kde konzumace alkoholu většinou v menší míře pokračuje. Jako motivační faktory vedoucí k užití alkoholu byly zjištěny: zlepšení nálady, uvolnění, ztráta zábran, pocit euforie a zapadnutí mezi vrstevníky. Byly vyhodnoceny také potlačující faktory pití alkoholu: kontrola plnoletosti, zájmy, cena alkoholu, policejní bezpečnostní akce, pozitivní citové vazby a seberegulace. Dále podporující faktory užívání alkoholu: tlak vrstevníků a touha “někam patřit“, podání alkoholu zletilou osobou, nekontrolování plnoletosti v menších obchodech s alkoholem a neuspokojivé citové vazby. Práce nabízí postřehy vyplývající z výsledků výzkumu, které přispívají k možné nápravě situace.

Klíčová slova:

alkohol mladiství vzorce užívání strategie získávání motivace užívání

Abstrakt

Background: The project is aimed at examining the situation in Říčany u Prahy which is located in the Central Bohemian region. This region has the highest occurrence of usage of alcohol amongst adolescents in the Czech republic. The problem is very topical and is connected with the local subculture of bars and clubs and furthermore the usage of alcohol is connected with other socio-pathological problems. The city leadership is enacting new regulations that aim to improve the complicated situation.

Aim: The aim of the project is to identify the patterns of usage of alcohol amongst adolescents in the subculture of clubs and bars in the district of Prague-East (Central Bohemia), find the system of acquisition of alcohol and based on this information contribute to a successful resolution of the situation.

Methods: Research was carried out based on qualitative methods – semistructured interviews, coding, categorization and triangulation. These methods were used in order to answer researched questions and find new information.

Researched group/sample: The researched group consisted of adolescents using alcohol, aged 15 to 17, living in the rural district of Prague East and also of other stakeholders – employees of clubs and bars, city leadership of Říčany u Prahy and the Prague East district police force.

Findings: The project has identified the system of acquisition of alcohol by adolescents: alcohol is sold to the adolescent with and without his or her knowledge of the fact that he or she has yet to reach the age of 18, alcohol is bought by an adult friend or stranger, alcohol is sold based on a forfeit ID, adolescents steal alcohol. Furthermore, patterns of usage were identified: this is mainly with a ritualized character – meeting friends, buying alcohol in a shop, drinking alcohol in the street, visiting a bar/club where alcohol consumption continues. Motivational factors leading to alcohol consumption were identified: improvement in mood, loss of barriers, relaxing, feeling of euphoria and identification with friends. Suppressing factors were identified: controls of age, hobbies, price of alcohol, police force actions, positive emotional links and self regulation. Other supporting factors include: peer pressure, need to “belong to a group“, being given alcohol by an adult, lack of control of adulthood (ID) in smaller shops selling alcohol and inappropriate emotional links. The project offers evaluation stemming from the research findings that can help in the resolution of the current situation.

Key words:

alcohol juveniles patterns of usage systems of acquisition motivation of usage

Úvod

Užívání alkoholu mladistvými bylo a je bezesporu téma, kterému je věnována nemalá pozornost. Důležitost hledání řešení této problematiky v České republice dokládá fakt, že Česká republika převyšuje o 11% evropský průměr v užívání alkoholu mladistvými (ESPAD, 2007). V České republice je zakázán prodej alkoholických nápojů osobám mladším 18 let dle ustanovení § 12 odst. 1 písm. a, zákona č. 379/2005 Sb., zákona o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů pod trestem dle § 24 odst. 4 písm. a, odst. 5, zákona č. 379/2005 Sb.¹. Dále je trestné opakovaně podat nebo prodat alkohol dítěti dle § 204 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku². Vezmeme-li tedy v úvahu, že 93% mladistvých má zkušenost s alkoholem a přibližně polovina z nich byla během posledních dvanáct měsíců ve stavu opilosti, pak dojdeme k nutnosti se touto problematikou hlouběji zabývat. Nadměrné dávky alkoholu pije často 22 % studentů ve Středočeském kraji, zde se jedná o nejvyšší výskyt této aktivity na území České republiky (ESPAD, 2007).

Konzumace nadměrných dávek alkoholu (5+ sklenic, 3krát a vícekrát v posledních 30 dnech) podle krajů, v % (ESPAD, 2007).

1

http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/cmd/ad/c/313/ce/10821/p/8411/_s.155/701?PC_8411_number1=379/2005&PC_8411_l=379/2005&PC_8411_pi=0&PC_8411_ps=10#10821

2

http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/cmd/ad/c/313/ce/10821/p/8411/_s.155/701?PC_8411_number1=40/2009&PC_8411_p=204&PC_8411_l=40/2009&PC_8411_ps=10#10821

Tato práce je situována do okresního města Prahy východ, Říčany u Prahy, ve kterém byl prokázán nejvyšší výskyt kriminality ve Středočeském kraji za rok 2010 (Borek, 2011). V této oblasti se v současné době problematikou zabývá vedení města, které podniká kroky k omezení těchto sociálně-patologických jevů.

Téma práce *Obstarávání alkoholu mezi mladistvými - kvalitativní studie v subkultuře mladistvých navštěvujících noční podniky v regionu Středočeského kraje* jsem si zvolila z důvodu osobního zaujetí situací v okrese Praha východ, kde je tato problematika velmi aktuální. Dále osobně hodnotím situaci v České republice, v ohledu užívání alkoholu mladistvými, jako vysoce znepokojivou a rozhodla jsem se svou prací přispět k možné nápravě tohoto stavu.

Práce má za cíl odhalit vzorce užívání alkoholu mladistvými v subkultuře nočních podniků okresu Praha východ, odhalit metody získávání alkoholu a také poskytnout subjektivní zhodnocení dostupnosti alkoholu mladistvými. Práce přináší vhled do problematické situace obce Říčany u Prahy. Dále přispívá k bližšímu poznání této problematiky a popisuje subjektivní pohled na tento jev očima mladistvých respondentů.

První kapitola práce je věnována medicínskému a psychologickému pohledu na užívání alkoholu mladistvými, spolu s jeho dopady a riziky. Druhá kapitola pojednává o přehledu hlavních kvantitativních výzkumů věnujících se problematice užívání drog mladistvými na území České republiky a Evropy. Třetí kapitola poskytuje náhled do situace v obci Říčany u Prahy z pohledu problematiky užívání alkoholu mladistvými a s ní spojených nežádoucích jevů. Čtvrtá kapitola popisuje metodologii, výzkumný vzorek a etické aspekty. Pátá kapitola se věnuje dosaženým výsledkům výzkumu a jejich vyhodnocením.

1. Alkohol jako ohrožující faktor ve vývoji mladistvých

Alkohol (chemicky etylalkohol, etanol C_2H_5-OH) je látka vznikající chemickým kvašením sacharidů nebo z polysacharidů z obilných zrn nebo brambor. Psychoaktivní účinky alkoholu závisí zejména na množství (dále též na formě a způsobu užití) požitého alkoholického nápoje a mají komplexní charakter. Na výsledném bezprostředním efektu (projevech chování) se podílejí vedle biologických (osobní dispozice, kondice, zdravotní stav) také psychologické vlivy (anticipace účinku, očekávaný efekt) a vlivy sociální (působení prostředí, ve kterém dochází k pití, včetně působení společnosti, dalších osob). (Kalina, 2003)

1.1 Alkohol a riziko rozvoje závislosti u mladistvých

U mladistvých uživatelů alkoholu je třeba zaměřit pozornost především na jeho škodlivé užívání. Škodlivé užívání je způsob užívání alkoholu, který vede k poškození zdraví, předcházející většinou několik let vlastní závislosti na alkoholu. Přejít od škodlivého užívání k závislosti na alkoholu probíhá většinou poměrně nenápadně, typické pro vývoj závislosti jsou „postupné“ změny („postupné zvyšování tolerance vůči alkoholu“, „postupná ztráta kontroly užívání alkoholu“, „postupné zanedbávání jiných potěšení a zájmů“). Současně dochází (zpočátku většinou rovněž nenápadně) ke změnám v myšlení a chování, které se postupně mohou fixovat a způsobit osobnostní změny. Jedná se vlastně o adaptační mechanismus, kterým alkoholik reaguje na konflikty, vznikající při konfrontaci s realitou stále častějších a výraznějších problémů, vyvolaných jeho pitím. Tyto změny myšlení a z nich vycházejícího chování se označují jako „alkoholické obrany“. Alkoholik jimi zpočátku zakrývá, později vysvětluje a obhajuje („racionalizuje“) pití. (Kalina, 2003)

Důležitou roli v problematice užívání alkoholu mladistvými hraje především zvýšené riziko vzniku závislosti s jejími následky, také rozvoj přidružených sociálně-patologických jevů. Dále rizikové chování sexuálního či agresivního charakteru (Carpenter, 2005). S užitím alkoholu jsou také spojeny nežádoucí účinky jako navození úzkostného či depresivního stavu, zhoršená soustředěnost a poruchy motoriky (Luthar 2008).

Během dospívání dochází k tělesným i duševním změnám a také k vytváření nových sítí mozkových buněk. I jen mírné poškození paměti a schopnosti učení se alkoholem, nebo

drogami vede k horším studijním a později i pracovním výsledkům. Zhoršená paměť a schopnost se učit není jediným rizikem alkoholu v dospívání. K dalším patří úrazy, dopravní nehody, otravy, sebevraždy, sexuální násilí, nebezpečný sex, trestná činnost zejména násilného rázu, rychlý rozvoj závislosti na alkoholu a drogách či přechod od alkoholu k jiným drogám (*Nešpor, 2004*).

Mezi zdravotní následky nadměrného pití alkoholu lze zařadit: poškození trávicího ústrojí, poškození jater (jaterní steatóza, chronický zánět jater, jaterní cirhóza), poškození slinivky břišní (pankreatitidy), poškození srdce (hypertenze a ischemická srdeční choroba) a poškození dýchacího procesu (vysoká koncentrace alkoholu způsobuje přemíru oxidu uhličitého, který na oxidaci spotřebovává mnoho kyslíku, kyslík je tedy odnímán buňkám, čímž se stávají buněčné pochody neúplné). Alkohol působí na zdraví člověka negativně a komplexně (*Dítě, 2005*).

1.2 **Binge drinking**

Nárazové pití, neboli “binge drinking“, je definováno jako trendová konzumace alkoholu na společenských akcích, při které muž vypije pět a více alkoholických nápojů během krátkého časového úseku, u ženy se jedná o čtyři a více alkoholických nápojů. Tato konzumace se opakuje v minimálním časovém sledu jednou za čtrnáct dní (*Wechsler, Lee, Kuo & Lee, 2000*).

Konzumace velkého množství alkoholu během relativně krátkého časového úseku je vysoce riziková. Přináší s sebou zvýšenou pravděpodobnost výskytu úrazů, nechráněného sexu a jeho rizik, zdravotních problémů přímo spojených s užitím alkoholu, jako je například otrava alkoholem a nevolnost či následné problémy týkající se například zhoršených studijních výsledků. Dále může být také spouštěčem změny nálad a agresivity (*Wechsler, Davenport, Dowdall, Moeykens, & Castillo, 1994*).

“Binge drinking“ je oblíbené především u vysokoškolských studentů, ale je také problémem u středoškolské populace. Důležitý vliv zde má pití alkoholu ve skupině spolu s přáteli, nevázaná atmosféra společenské akce a pohled na pití alkoholu, kde pro mladistvé klady převažují zápory, neboli případné důsledky užití nadměrného množství alkoholu³.

³ http://kidshealth.org/teen/drug_alcohol/alcohol/binge_drink.html

Zdravotně nežádoucí formy pití jsou velmi rozšířené u chlapců a stávají se stále běžnějšími u dívek. Výskyt v tomto smyslu definovaného rizikového pití lze v roce 2007 odhadnout na 24 % populace chlapců a 17 % populace dívek ve věku 16 let (*ESPAD, 2007*).

2. Hlavní studie zabývající se užíváním alkoholu mladistvými na území České republiky a Evropy

Informace poskytované hlavními studii jsou v drtivé většině získávány pomocí kvantitativních metod. Tyto metody jsou zajisté časově i finančně výhodnější. Vzniká ovšem jistá mezera. Pokud chceme brát v potaz, že každý region má v některých aspektech odlišnou subkulturu a že jsou zde jisté odchylky také v problematice užívání drog mladistvými, pak efektivita doporučených paradigmat vycházejících pouze z kvantitativních metod může ztrácet na své účinnosti právě díky faktoru pozbyvání individuálního pohledu na různé regiony a jejich odlišnosti v potřebách. Také díky tomuto závěru je výzkum obsažený v této práci pojatý kvalitativní metodou. Studie pojaté kvalitativní metodou by mohly pomoci v realizaci lepší efektivity protidrogové prevence díky evaluaci a vymezení specifických potřeb jednotlivých krajů.

V rámci Evropy a tedy i České republiky známe následující hlavní studie, zabývající se problematikou užívání drog mladistvými.

1. ESPAD

Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách, neboli ESPAD (The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) je zaměřena na užívání alkoholu a jiných návykových látek, tedy tabáku a nezákonných drog, mezi mládeží ve věku 15-16 let. Hlavními cíli projektu ESPAD je získání spolehlivých odhadů prevalence užívání návykových látek u mládeže, srovnání situace v jednotlivých evropských zemích a analýza trendů v čase. Projekt ESPAD je kromě užívání alkoholu a nelegálních drog zaměřen také na názory a postoje studentů k užívání návykových látek, dostupnost drog a další rizika v oblasti chování mládeže související s užíváním drog.

2. HBSC (Health-Behaviour in School-aged Children)

Mezinárodní studie HBSC, garantována Světovou zdravotnickou organizací, je zaměřená na zdraví a životní styl dětí na základních školách (ve věku 11, 13 a 15 let), od roku 2002 se u dětí v posledním ročníku ZŠ zjišťovaly také otázky týkající se užívání nelegálních drog. Celkem bylo v průzkumu při poslední vlně v roce 2006 dotázáno 1 665 žáků ve věku 15 let. V ČR byl průzkum realizován Psychiatrickým centrem Praha.

3. NEAD

Studie týkající se nealkoholových drog (NEAD), probíhající v letech 1996-2000. Jednalo se o studii regionálního charakteru realizovanou v letech 1996, 1998 a 2000, jejím cílem bylo monitorování situace a analýza trendů v užívání nealkoholových drog na místní úrovni. Studie NEAD byla zaměřena na studenty ve věku 15-19 let, v roce 2000 se do studie zapojilo již 31 okresů jižní Moravy, severní Moravy a východních Čech, v každém okrese se do projektu zapojilo téměř 900 studentů. Metodologie výzkumu byla shodná s metodologií studie ESPAD, proto byly obě tyto studie propojeny – od roku 2003 je monitorování situace v oblasti užívání drog na regionální (krajské) úrovni součástí studie ESPAD.

4. MAD

Celorepublikovou studii Mládež a drogy realizovalo v letech 1994, 1997 a 2000 Centrální pracoviště drogové epidemiologie Hygienické stanice hlavního města Prahy. Studie byla zaměřena na studenty ve věku 14-19 let, při poslední vlně studie v roce 2000 se do ní zapojilo celkem 13 018 studentů. Metodologie studie se do určité míry shodovala s metodologií studie ESPAD; v roce 2003, kdy se měla studie MAD znovu uskutečnit, bylo vyhodnoceno, že realizace dvou paralelních studií ve školní populaci v ČR je zbytečná a upřednostněn byl mezinárodní projekt ESPAD⁴.

⁴ http://www.drogy-info.cz/index.php/o_nas/klicove_indikatory/populacni_pruzkumy/prehled_pruzkumu_zamerenych_na_uzivani_drog_v_cr_od_pocatku_90_let

3. Náhled problematiky užívání alkoholu mladistvými v obci Říčany u Prahy

3.1 Demografické údaje

K 31. 12. 2009 náleží do okresu Praha-východ celkem 110 obcí. K 31. 12. 2009 bylo v okrese 141 516 obyvatel. Říčany u Prahy mají k 19.5.2011, se všemi svými částmi, 13 279 obyvatel. Z toho je 6 364 mužů a 6 915 žen. Ve věku 15-17let je v této obci 387 obyvatel.

3.2 Užívání alkoholu mladistvými v Říčanech u Prahy a přidružené jevy

Tato podkapitola se zabývá obecným pohledem veřejnosti na konzumaci alkoholu mladistvými a s tím spojenou problematikou na území obce Říčany u Prahy.

Užívání alkoholu mladistvými je zde v poslední době velmi aktuálním tématem. S touto problematikou se nedílně pojí i vandalismus a hluk, které jsou pro obyvatele vysoce rušivé. Nejčastěji se tyto situace odehrávají v brzkých ranních hodinách o víkendech, kdy zábava v místních nočních podnicích skončí a návštěvníci odcházejí domů. Místo, kde jsou provozovány 3 místní noční podniky v jedné ulici, patří v Říčanech u Prahy mezi nejčastější místa páčání přestupků, jako jsou: krádeže, ničení nebo poškozování věcí, neoprávněná užívání cizího majetku, rušení nočního klidu, drobné úmyslné ublížení na zdraví, vyhrožování újmou na zdraví, překračování nejvyšší povolené rychlosti, jízda pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek a podávání alkoholu mladistvým⁵.

***Předseda Bezpečnostní komise:** „Mezi nejčastější místa páčání těchto přestupků je možno zařadit okolí barů a diskoték na ulici Černokostelecká a dále vlakové nádraží.“*

Starosta obce Říčany u Prahy popisuje nežádoucí dění související s provozem místních nočních podniků.

⁵<http://info.ricany.cz/prilohyarchiv/10682/%C5%98%C3%AD%C4%8Dansk%C3%BD%20kur%C3%BDr%20%C4%8D.%205%20-%202011.pdf>

Starosta: „Problémy jsou poměrně dost velké. Jednak se zde vyskytuje pití alkoholu dětmi do osmnácti let a také se tato problematika pojí s problémem majetková kriminalita typu vandalismu, malých krádeží a agresivita. Vzhledem k tomu, že jsme v blízkosti Prahy a že říčanské kluby jsou dost vyhlášené, tak se sem stahuje taková zvláštní komunita právě kolem těch osmnácti let, která třeba v Praze nedostane tolik příležitostí a ví, že tady ta kontrola není tak velká. Škody, které o víkendech vandalové spáchají jsou poměrně dost velké a dají se pokaždé spočítat v desítkách tisíc korun. To je samozřejmě z hlediska veřejného pořádku nepřijatelné se tomu nějakým způsobem nevěnovat. Navíc kriminalita obecně v Říčanech patří k nejhorším ve Středních Čechách. Policie České republiky zde v okrese šetří patnáct set trestných činů za rok, což je asi pět denně. Velkou míru z toho tvoří vandalismus a drobná majetková kriminalita. Velká míra vandalismu se pojí na první vlakové spoje, kdy vlastně z těch diskoték proudí skupiny, které pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek vykazují agresivitu. Já mám osobní zkušenost, bydlím v jedné tras, která vede od těchto barů k nádraží a vím že čtvrtá až pátá hodina ranní bývá velice živá. Dochází tam k fyzickým potyčkám až násilnostem. Jsou tam i věci, kterým se člověk trochu zasměje, protože byl sám mladý. Třeba sousedovi odnesli plotové pole. Ve vandalismu jsou zde i různé trendy, jako příklad uvedu pouštění kontejnerů separovaného odpadu z kopce proti autům. Je to hodně nebezpečné.“

Vedení města dostává mnoho stížností a také petice týkajících se těchto jevů, starosta obce popisuje nutnost tuto problematiku řešit.

Starosta: „Dostáváme hodně stížností, také petice. Lidé se mi také stěžují z očí do očí. Především obyvatelé bydlící v ulicích poblíž místních klubů si stěžují hodně často. Dokonce přicházejí s nápady, že si zaplatí komando či vezmou věc do rukou formou domobrany. To je něco pro mě nepřijatelného, byl bych nerad, aby občané brali zákon do svých rukou. Proto iniciujeme jisté kroky k tomu, aby se podařilo tuto situaci alespoň trochu vyřešit,“

Za alarmující se dá považovat také množství mladistvých, kteří jsou zajištěni při policejních bezpečnostních akcích v místních nočních podnikcích z důvodu zjištěného požití alkoholu.

Starosta: „Když srovnáte zásahy, které se po republice dělají se zaměřením na mladistvé a jejich konzumaci alkoholu, tak v nesrovnatelně velkých městech stačí zajít do patnácti podniků, aby našli dvacet mladistvých, kteří požili alkohol. Já jsem byl přítomen poslední

takové bezpečnostní akci, která byla zaměřena na mladistvé a alkohol. Tady stačilo zajít do dvou podniků a měli jsme čtyři a dvacet mladistvých. Ten rozdíl je dost velký.“

Policista dále popisuje komplikace spojené s ruchem kolem nočních podniků a zachováním veřejného pořádku.

Policista: *„Při posledním bezpečnostním opatření jsme zajistili z důvodu požití alkoholu mezi dvaceti až třiceti nezletilými. Víkendy obecně jsou tady velmi živé. Minimálně jednou za víkend řešíme výjezd kvůli místním diskotékám. Především tedy k ránu, kdy se všichni pod vlivem stahují domů, nebo kdy se bary zavírají. Tam dochází k různým potyčkám, výtržnictví a k vandalismu. Nejvíce tedy zasahujeme ne přímo v barech ale v hlavních trasách kolem barů. Na těchto tazích naše hlídka preventivně často projíždí. Problémem také je, že nikdy nevíme, na jakou situaci k barům jedeme. Jednou nám někdo zavolá, že je tam velká rvačka a perou se tam dva malí kluci. Podruhé zase volají, že tam někdo někoho okradl, my přijdeme a pere se tam deset lidí. Dobré je, že máme v některých částech obce kamerový systém. Ten můžeme sledovat a přijet na místo, aniž by nás někdo musel volat.“*

3.2.1 Stav regulací

Jako současné regulace této problematiky v Říčanech u Prahy vedení obce popisuje zákonná ustanovení § 12 odst. 1 písm. a, zákona č. 379/2005 Sb. pod trestem dle § 24 odst. 4 písm. a, odst. 5, zákona č. 379/2005 Sb. a dále policejní bezpečnostní akce, probíhající v časových rozmezích v místních nočních podnicích.

Starosta: *„Probíhají zde bezpečnostně preventivní akce v místních barech, kdy se zajišťují mladiství pod vlivem alkoholu a dále se předávají rodičům. Dále je zde všeobecný zákon o zákazu podávání alkoholu nezletilým“*

Policista sděluje taktiku a průběh těchto bezpečnostních opatření.

Policista: *„Jedná se vždy o naplánovanou akci, kdy je třeba většího množství policistů kvůli početní převaze a rychlejšímu průběhu akce. Je to akce bezpečnostní, při které jsou osoby pod osmnáct let brány jako poškozená strana. V průběhu akce se uzavře daný prostor, dochází k legitimování osob, a pokud se jedná o osoby pod věkem osmnácti let, dochází zároveň k dechové zkoušce za účelem zjištění požití alkoholu. Pokud je mladistvý pod vlivem*

alkoholu, dochází k jeho zajištění a odvozu na policejní oddělení, kde dochází k výslechu. Předmětem výslechu je především získávání informací o poskytování alkoholu mladistvému. Čili kdo mu ho prodal, koupil či nabídl. Každý poškozený má své číslo jednací, vyrozumí se jeho zákonní zástupci, kteří se pro něj na stanici dostaví. Pokud se jednotlivý případ opakuje, informuje se orgán sociálně-právní ochrany dětí. “

Šetření kolem těchto akcí bývají komplikovaná, vyskytují se zde problémy s dokazováním podání alkoholu mladistvému. Policista tyto komplikace následovně popisuje.

Policista: „Problémy s dokazováním zde samozřejmě jsou. Pokud více poškozených identifikuje tu samou osobu, je to snadnější, protože je více svědectví. Pokud je identifikace neurčitá, je těžké s tím pracovat. Podle popisu se tedy podezřelé osoby volají k podání vysvětlení. Zde, upřímně řečeno, záleží na jejich vlastním přiznání. Je zde také důležitý úmysl, který je třeba k trestnému činu. Pokud osoba poskytne alkohol mladistvému neúmyslně, jedná se jen o přestupek. Jelikož víme, jak to tady chodí a že barmani nemají zrovna soutěž v tom, kdo nalije mladistvým více alkoholu, tak doporučujeme se přiznat bez úmyslného páchání trestného činu za menší pokutovou částku. V případě, že byl například barman identifikován více mladistvými a odmítne přiznání, postupuje případ dál do správního řízení.“

3.2.2 Plánované regulace

Vedení města Říčany u Prahy plánuje zavést nové regulace v podobě *Obecně závazné vyhlášky města Říčany č. 3/2011 o některých podmínkách pro pořádání veřejnosti přístupných akcí a o jiných opatřeních k zajištění veřejného pořádku*⁶. Tato vyhláška pojednává o omezení provozní doby, a to v čase 00:00 až 06:00 hodiny ranní. V těchto hodinách nesmí být provozována hostinská činnost a nesmí probíhat veřejnosti přístupné sportovní a kulturní akce, taneční zábavy a diskotéky. Vyhláška vzejde v platnost dne 1.6.2011. Pokud chtějí organizátoři akce nebo majitelé hostinských zařízení provozovat svou činnost po půlnoci, mohou zažádat o výjimku při splnění podmínek stanovených radou. Vyhláška však neuvádí, jaké podmínky musí organizátoři akcí a provozovatelé restaurací

⁶ <http://info.ricany.cz/mesto/2011-3-obecne-zavazna-vyhlaska-mesta-ricany-o-nekterych-podminkach-pro-poradani-verejnosti-pristupnych-akci-a-o-jinych-opatrenich-k-zajisteni-verejneho-poradku>

splnit, pokud chtějí zažádat o výjimku. Starosta obce Říčany u Prahy o této vyhlášce říká následující.

Starosta: „Tato vyhláška znamená, že kdo bude chtít po půlnoci provozovat nějakou veřejnou produkci, bude muset zažádat o výjimku. My samozřejmě nebudeme mít problém výjimky dávat, ale pokud například policie shledá, že na akci dochází k nějakému protizákonnému jednání, třeba že jsou tam přítomni podnapilí mladiství, tak rada provozovateli výjimku na tři měsíce odebere. Podnikům tedy bude odebrána možnost provozovat svou činnost na tři měsíce, což samozřejmě je pro podniky obrovské nebezpečí a může znamenat jejich totální konec. Přenášíme tím tedy odpovědnost na provozovatele. Je tedy na provozovateli jak se zařídí, aby mu výjimka nebyla odebrána. Provozovatelé se, jak předpokládám, budou snažit město přesvědčit o tom, že jsou bezproblémoví. Pak mohou přesvědčovat tak, že si pohlídají i okolí podniků. My je k tomu nemůžeme nutit. Chtěl bych ovšem zdůraznit, že tato vyhláška není o potírání užívání alkoholu mladistvými, je o zajištění veřejného pořádku. Z tohoto pohledu je třeba se na to podívat, může se jednat například i o zatížení hlukem, jedná se o nepořádek kolem barů. Nemáme k této vyhlášce konkrétní podmínky. Nejsou konkrétně dané, protože nechceme nikoho do ničeho nutit, svobodná vůle provozovatele je důležitá. Měl by se každý zamyslet, co z hlediska veřejného pořádku by mohlo obyvatele pálit a měl by něco navrhnout. Když provozovatel na toto nepřistoupí, tak nachytat nějakého mladistvého pod vlivem alkoholu zde opravdu není problém.“

3.2.3 Výsledky kvantitativního výzkumu v roce 2006

V městě Říčany u Prahy byl v roce 2006 uskutečněn kvantitativní výzkum. Výzkum se zaměřil na věkovou skupinu mezi 6-26 lety. Cílem výzkumu bylo zjistit specifika trávení volného času u jednotlivých skupin a také výskyt sociálně nežádoucího chování. Celkem odpovídalo 100 respondentů.

Výsledky výzkumu stanovily, že se s alkoholem setkalo ve věku 6 – 12 let pravidelně 36% respondentů, 13-18 let pak 74% respondentů a u 19-26 letých 78% respondentů. Podle výzkumu je tento fakt dár tím, že v Říčanech a blízkém okolí není problém alkohol sehnat, restaurační zařízení podle výzkumu nalévají nezletilým a mnohdy dostanou respondenti alkohol přímo doma od rodičů.

Takřka 50% dotazovaných z cílové skupiny si přeje v Říčanech další možnost kvalitního koupání. Okolo 20% jsou odpovědi „více hřišť“, „více kultury“ a „větší výběr kroužků

a klubů“. 27% dotázaných je se stávající nabídkou spokojena a nechybí jim nic. V odpovědi „jiné“ se objevilo: automaty na pití ve škole, „obchodák“, zimní stadion, aquapark, festivaly, 2x kvalitní cyklostezky, skatepark, více hospod, fitness⁷.

4. Výzkum

Cílem výzkumu je proniknout do vzorců užívání alkoholu mladistvých v subkultuře nočních podniků okresu Praha východ, odhalit metody jeho získávání a v neposlední řadě i subjektivní zhodnocení dostupnosti alkoholu mladistvými. Tato práce by měla přispět k bližšímu poznání této problematiky a umožnit subjektivní pohled na tento jev očima mladistvých respondentů.

4.1 Výzkumné otázky

Byly formulovány následující výzkumné otázky:

- **Jak se mladiství dostávají k alkoholu a jaké k tomu používají strategie?**
- **Co mladistvé vede k užívání alkoholu?**
- **Jaké mají mladiství při užívání alkoholu rituály a při jakých příležitostech ho užívají?**
- **Jaké faktory podporují a jaké faktory potlačují užívání alkoholu mladistvými?**

4.2 Výzkumný vzorek

V tomto výzkumu byli respondenti vybráni formou záměrného výběru, kdy u respondentů musela být splněna následující kritéria:

- **věková hranice 15 – 17let**
- **minimálně jedna konzumace alkoholu za posledních 30 dní**

⁷ <http://www.ricansko.info/clanky/pruzkum-deti-mladez-a-ricany>

- **účasť na dění v nočních podnikách obce Říčany u Prahy**
- **místo bydliště v okrese Praha východ**

Jeden respondent je abstinentem, ostatní kritéria splňuje, jeho účast ve výzkumu považují za přínosnou. Byl zvolen shodný počet chlapců i dívek, aby byly výsledky genderově vyvážené.

Dalšími respondenty účastníky se výzkumu byli šest zaměstnanců místních nočních podniků, dále několik policistů okresu Praha východ a starosta obce Říčany u Prahy. Tito respondenti byli vybráni za účelem ucelenějšího pohledu na situaci a také za účelem ověření tvrzení mladistvých respondentů.

4.3 Metoda

Informace byly získávány formou semistrukturovaných interview s použitím kvalitativní metody zakotvené teorie (*Strauss, 1999*). Tato forma rozhovoru sice vyžaduje náročnější technickou přípravu, ale jen díky doplňujícím a rozšiřujícím otázkám lze dosáhnout vyšší přesnosti a výtěžnosti. Vycházelo se z kvalitativního přístupu, který je přístupem využívajícím principů jedinečnosti a neopakovatelnosti, kontextuálnosti, procesuálnosti a dynamiky (*Miovský, 2006*).

V rámci výzkumu bylo nezbytné se cílové skupině přiblížit a získat si její důvěru. Seznamování probíhalo v nočních podnikách a následné rozhovory se odehrávaly v uvolněné atmosféře, která byla individuálně blízká každému jednotlivému respondentovi. Respondenti si vybírali čas a místo rozhovoru. Rozhovory byly nahrávány na diktafon, o tomto elektronickém záznamu byli respondenti informováni.

Témata obsažená v rozhovorech vycházela z výzkumných otázek, které sloužily jako základní struktura interview. Podle odpovědí respondentů byla tato témata rozvíjena do větších podrobností, podotázky byly flexibilně vytvářené podle směru jednotlivého rozhovoru, jelikož hlavním cílem výzkumu je obsahová hodnota získaných informací.

Z každého rozhovoru s respondenty, jenž byl zaznamenán na diktafon, byl vytvořen doslovný přepis, který byl pro další práci uložen jako text v elektronické podobě. Poté byla data kódována a tříděna do nově vzniklých kategorií, které byly postupně objevovány během rozhovorů. Následně byla prováděna triangulace dat za účelem ověření získaných informací v rozhovorech, a to pomocí interview s dalšími respondenty, kteří se na dynamice

problematiky také podílejí. Dále bylo nutné seznámit se s místní problematikou a účastnit se akcí místních podniků z důvodu kvalitnějšího osobního náhledu na situaci a posouzení věrohodnosti poskytnutých informací.

4.4 Etické aspekty

V průběhu výzkumu byla dodržována ochrana soukromí respondentů. Každému respondentovi bylo uděleno jiné křestní jméno, pravé jméno či příjmení není uváděno v žádném dokumentu. Kromě věku, pohlaví a rodinné situace nebyla zjišťována žádná další osobní data, která by mohla vést k identifikaci zúčastněných osob. S uveřejněním těchto dat respondenti souhlasili. K přepisům interview má přístup pouze osoba provádějící výzkum a vedoucí bakalářské práce. Tato opatření byla učiněna za účelem zachování anonymity a ochrany osobních údajů.

Respondentům byly, před souhlasem s uskutečněním rozhovoru, sděleny základní informace o tom, k jakému účelu budou získaná data použita a jakých témat se bude rozhovor týkat. Respondenti byli také informováni o cílech výzkumu. Rozhovory byly prováděny na základě informovaného souhlasu za podmínky zachování anonymity. Respondenti byli také srozuměni o možnosti kdykoliv během interview rozhovor přerušit, od rozhovoru odstoupit či se k danému tématu nevyjadřovat. Respondenti souhlasili s účastí na výzkumu bez požadavku finanční či jiné materiální odměny.

5. Přehled výzkumných výsledků

Výsledky výzkumu jsou pro lepší přehlednost rozřazeny do 9 podkapitol. Tyto podkapitoly jsou rozdělené podle zjištěných faktů a zodpovídají položené výzkumné otázky. Získané informace jsou doloženy vybranými tvrzeními výzkumného souboru.

5.1 První konzumace alkoholu

Okolnosti prvního užití alkoholu byly u respondentů velmi podobné. Všichni respondenti poprvé konzumovali alkohol ve společnosti svých přátel a vrstevníků.

Klára, 16let: „Poprvý jsem zkusila alkohol s holkama, jako s kamarádkama. Bylo to asi ve třinácti, vypila jsem tak čtyři loky vína. Dopadlo to tak, že jsme se s holkama strašně smály a došlo nám, že za chvíli musíme být doma. Takže jsme asi tři čtvrtě láhve petky vylily do křoví a vysmátý jsme jely domu.“

K prvnímu užití alkoholu docházelo v drtivé většině případů na otevřeném prostranství. Nejčastěji v přírodě, případně v parku na lavičkách.

Eva, 15let: „Poprvý to bylo ve třinácti a bylo to s kamarádama venku. Řekli mi ať to ochutnám, byla sem zvědavá, tak jsem ochutnala, začalo mi to chutnat a tak jsem začala pít. Byla to vodka, čistá. Dala jsem si tehdy jen čtyři panáky protože jsem se bála, co mi to udělá. To jsem nebyla moc opilá.“

V menšině případů respondenti poprvé ochutnali alkohol v malých restauračních zařízeních či na soukromé akci svých kamarádů.

Martin, 17let: „Poprvý to bylo ve čtrnácti se spoluhráčema na fotbale, když jsme postoupili do vyšší třídy. Dali jsme si pár piv a pak i nějaký panáky, myslím, že to byly rumy. Druhej den mi bylo hrozně špatně.“

Michal, 17let: „Já jsem to chtěl jednou zkusit, byla to akce, narozeniny. Bylo mi asi patnáct let. Tak jsem pil a pil, pak to začalo. Začala se mi motat hlava, bylo to hrozný. Bylo mi špatně, pořád jsem zvracel, nemohl jsem usnout, protože se se mnou točil svět. No šílený.“

Všichni respondenti měli zkušenost s alkoholem nejpozději do věku patnácti let. Nejranější zkušenost s alkoholem uvedla jedna respondentka, které bylo v té době dvanáct let.

Jana, 17let: „Poprvý to bylo ve dvanácti letech s takovou divnou partou. Opila jsem se vínem smíchaným se spritem. Bylo mi strašně špatně, pozvracela jsem se z toho, skoro jsem o sobě nevěděla. Pak pro mě přijela máma a dala mi přes tlamu. Bylo to u kamaráda doma, když jeho rodiče byli pryč. Do těch patnácti se to se mnou táhlo špatně. Dělal jsem hodně velký problémy.“

5.2 Situace vedoucí k užití alkoholu

Většina respondentů popsala plánovanou účast na společenské akci, čas strávený s přáteli a čas strávený zábavou v nočním podniku jako spouštěcí situaci užívání alkoholu.

Martin, 17let: „*Já si ho dám pokaždý, když někam jdu. Já nevím tak třikrát do týdne? Jdu ven třeba s klukama nebo s přítelkyní, někam posedět. Taký záleží na náladě.*“

Petra, 15let: „*Většinou s kamarádama o víkendech, ve všední den se mi stalo jen párkrát, že bych pila. Spíš v klubech, ale nepřeháním to.*“

Šimon, 17let: „*Piju spíš jen na diskotékách nebo trochu když se jde někam do baru, ale jinak vůbec.*“

5.2.1 Motivační faktory

Nejčastěji zmiňovaným motivem pro užití alkoholu v těchto situacích je pro respondenty zlepšení nálady, uvolnění, ztráta zábran, pocit euforie a lepší zábava. Respondenti popisují, že po konzumaci alkoholu se cítí lépe.

Petra, 15let: „*Člověk se líp baví, dělá blbosti, padaj mu zábrany. Víc často piju, než nepiju. Záleží to asi na náladě a v jaký jsou náladě kamarádi. Třeba na Silvestra jsem vyhrála tady na diskotéce útratu za tři tisíce, tak to jsem každého zvala, to bylo dobrý.*“

Petr, 16let: „*Jak často se napiju nevím, to záleží na náladě. Jestli mam náladu na to, si dát jednoho nebo dva panáky, nebo jestli je to dobrá akce a dám si jich víc. Nejčastějš je to, když jdu s kámošema ven, nebo má někdo narozeniny.*“

Klára, 16let: „*Tak člověk tím zabije stres a líp se baví, je víc takovej free. Jako koukat na ostatní, jak pijou a baví se a já abych nepila a nestíhala je, to by mě asi moc nebavilo.*“

Dan, 16let: „*Dobrý zase je, že se bavíš. Máš pocit, že tě nikdo v tu chvíli neomezuje.*“

Dalším motivem je zapadnutí mezi přátele, udržení kroku s vrstevníky a pocit revolty. Respondenti užívání alkoholu použili jako prostředek k seznámení se s jistou skupinou vrstevníků, do které chtěli patřit či nechtěli být odlišní tím, že by alkohol na rozdíl od ostatních nekonzumovali.

Petr, 16let: „Všichni chlastali a já byl takovej outsider, takovej slušnej kluk. Tak jsem se snažil dostat víc do party, říkali mi, že se mnou nic není. Tak aby viděli, že je se mnou taky nějaká sranda.“

Bára, 17let: „V té době jsem začala pít kvůli partě, než že by mě to bavilo. Párkrát jsem se opila fakt moc, než jsem zjistila svojí míru. Často jsme se bavili s kámošema jen o tom, jaký to bylo, když jsme se tehdy a tehdy opili, nebo jak je nám blbě ze včerejšího tahu.“

Jedna respondentka vyjadřuje touhu po příslušnosti ke skupině, která jí imponovala svým rizikovým chováním.

Jana, 17let: „Tenkrát jsem se chtěla do té party dostat a být taky drsná, jako oni. Vidala jsem je na zastávce při cestě ze školy, dala jsem se s nima do řeči kvůli cigárům a bylo to. Flákala jsem se s nima pak každý den.“

Většina respondentů popisuje, že pokud na party nepijí alkohol, tak se tolik nebaví. Několika respondentům by abstinence nevadila, protože se dokáží bavit i bez alkoholu. Mnoho z nich uvádí, že by se bez alkoholu dokázala na akcích obejít, i když nedobrovolně, a menšina popisuje, že si zábavu bez alkoholu neumí představit.

Martin, 17let: „Já se moc bez alkoholu bavit nedokážu. Když jdu na diskotéku, tak si neumím představit, že bych si nedal aspoň čtyři piva.“

5.3 Strategie získávání alkoholu

Respondenti popsali tyto základní metody získávání alkoholu.

1. **Alkohol je mladistvému prodán, i když si je prodávající vědom faktu, že nakupující ještě nedosáhl věku osmnácti let**

K této situaci dochází především v menších ochodech s potravinami, či za předpokladu, že obsluha obchodu či baru daného mladistvého zná a alkohol mu prodává "ze známosti".

Bára, 17let: „Kontrolují mě spíš na těch místních diskotékách, dost mě tady barmani ale znají, tak buď mi z principu nenalijou protože vědí, kolik mi je, nebo pokud se barmanovi líbím, jakože vim že pár líbím, tak mi nalijou i přes to, že vědi kolik mi je a třeba doufají, že s nima za to někam půjdu potom, jako na rande.“

Petr, 16let: „Moc mě nekontrolují, hlavně u nás na vesnici. Tam nás znají. Ještě se mi nestalo, že by mě kontrolovali kvůli alkoholu, jen když jsem si chtěl koupit cigarety.“

Bára, 17let: „Když budu mluvit za sebe, tak vždycky co jsem chtěla koupit, jsem v obchodě dostala. Já vypadám na víc. Ale kamarádům se stávalo, že je kontrolovali. Třeba v supermarketech kontrolují, ale v menších potravinách nebo stáncích ne. Já dělám brigádu v trafice a kontroluju si to, pokud nejde o známí, ale moji kolegové na to kašlou. Jsou rádi, že mají kšeft.“

Martin, 17let: „Chtěli po mě občanku, kterou jsem jim nedal, protože mi osmnáct není, nenalili mi. Tenkrát jsem šel na horní bar, kde barmanil kámoš a ten mi nalil.“

Barmanka 2: „Já občanky kontroluju, ale když přijde nějaký známej, kterému je sedmnáct a je v pohodě, že nedělá problémy, tak mu naleju.“

Barman 2: „Jo, věk kontroluju, ale taky třeba dám alkohol. Záleží na zjevu a projevu. Taky jsem byl mladej, když jsou v pohodě a nejsou nějak moc, tak občas naleju.“

2. **Alkohol je mladistvému prodán, aniž by si prodávající ověřil věk nakupujícího či si jeho nezletilosti není vědom**

V tomto případě si prodávající neuvědomuje, že prodává alkohol mladistvému. Velkou roli zde hraje fakt, že mnozí mladiství vypadají starší, než ve skutečnosti jsou. Tuto variantu popisovaly z osobní zkušenosti pouze respondentky. Oblíbeným nákupním místem mladistvých jsou také prodejny zde obchodujících Vietnamců či menší hospůdky.

Bára, 17let: „Když jdeš v obchodě si koupit alkohol a je tam prodavač, tak si rozepneš halenku a je to jednodušší, že jo. Chlap nekouká, kolik holce je, spíš jí kouká do výstřihu a dá jí to. Tak nejčastěji si jdeme koupit alkohol tady k Vietnamcovi, ten na občanky nekouká, tomu je to jedno. Barmani taky, hezká holka to má jednodušší. U barmanek je to horší, já už si volám vždycky barmany.“

Klára, 16let: „Já nemám problém s tím, aby mi ho prodali. Jsem docela vysoká a víc se líčím, tak si myslí, že jsem starší. Mně alkohol prodají i ve velkých obchodních střediskách, kde jinak hodně kontrolují.“

Šimon, 17let: „Holky kontrolují míň, než kluky. Holky vědí, že mají jít za barmanama. Taky holky vypadají často starší. Jinak vim, že se to kupuje u Vietnamců, ty to vůbec nekontrolují.“

Dan, 16let: „Pro holky je to snažší, na baru dělaj většinou chlapi. Třeba si nepamatuju, že by kdy kontrolovali moji přítelkyni.“

Barmanka 2: „Ten věk se často fakt nedá odhadnout, kontroluju pak třeba zbytečně i starší lidi.“

Barmanka 1: „Na řadě lidí to třeba vůbec nepoznáš nebo kontroluješ lidi, kterým je šest a dvacet a vypadají na šestnáct, ty jsou pak ještě našťvaný.“

3. **Alkohol je mladistvému zakoupen jeho starším, plnoletým známým či kamarádem**

Pokud se respondenti dostali do situace, že jim byl prodej alkoholu odepřen, jejich nejčastější strategií k jeho získání bylo požádání již zletilého známého či kamaráda, aby jim alkohol zakoupil.

***Šimon, 17let:** „Já jsem se k tomu vždycky dostal přes kamarády, spíš ty starší.“*

***Jana, 17let:** „Tak já jsem si dávala hlavně s tou partičkou. Tam bylo hodně lidí, kterým už osmnáct bylo. Takže fakt nebyl problém si nějaký alkohol obstarat. Nezletilejch nás tam tolik nebylo. Takže ty starší to vždycky koupili a podělili se s náma.“*

***Eva, 15let:** „No došla jsem ke kámošovi, kterému je osmnáct, aby mi ho koupil a ten mi ho potom přinesl.“*

***Michal, 17let:** „Většinou v těch partách je to tak, že tomu nejstaršímu se dají peníze, aby to koupil.“*

***Petra, 15let.:** „Já mám dost kamarádů kolem osmnácti až dvaceti let, co mi to koupěj. V tom fakt problém není. Nebo můj brácha, když tam občas je, mě založí nebo mě zve. Nebo když brácha s kamarádama slaví zápas, že vyhráli, tak je to tady vždycky velký. To mi kupujou i oni. Dokonce kupujou i mým kamarádkám, to je dobrý.“*

***Barman 1:** „Alkohol jim neprodáváme, oni nám pak buď nadávají nebo jdou a přemluví kamaráda, aby jim to koupil.“*

4. **Alkohol je mladistvému zakoupen cizím člověkem, kterého mladistvý přemluví či uplatí**

K tomuto jevu dochází nejčastěji v případě, kdy mladistvý nemá v okolí žádného známého či kamaráda, který by byl zletilý či ochotný mladistvému alkohol zakoupit. V těchto případech dochází také k jakémusi uplácení ze strany mladistvého, který motivuje k činu cizí osobu odměnou v podobě alkoholu, či finančního obnosu.

Martin, 17let: „Kdyby mi tam kámoš nenalil, tak bych si našel nějakou holku, která pije alkohol, který to prodaj, a poprosil bych jí, aby mi to koupila.“

Barman 2: „To často vidim, jak třeba někomu dají peníze, aby jim koupil panáka nebo pivo. Ale když toho člověka neznají, tak mu nechají buď peníze navíc, nebo mu jako protislužbu rovnou dají peníze i na jeho panáka, že ho jako pozvou na oplátku.“

Specifickou strategií získávání alkoholu u několika respondentek je přijímání pozvání na alkoholický nápoj od známých, či cizích mužů, kteří o ně projevují zájem. Dívky popisují, že je toto jednání hlavně účelové. Přijímají pozvání pod záminkou získání alkoholu, nikoliv ovšem z důvodu seznámení s mužem.

Bára, 17let: „Tak mě zve hodně lidí samo od sebe, spíš mužů. Buď jsou to známí nebo nápadníci, že jo. Jednu dobu, když mě pozval někdo cizí, tak jsem rovnou u obsluhy objednala i pro svoje kámošky. Ti chlapi na to většinou nic neřekli, asi doufali, že čím víc utratí, tím větší mají šanci nebo se nezmohli na protest. Bylo mi to jedno. Pak jsem se na něco vymluvila a zmizela jsem. Ted' už to nedělám, když mám kluka tak to není moc vhodný. Prostě pokud chce kluk v baru sbalit holku, musí jí na něco pozvat, tak to je. Kdo nepozve, je looser. Občas se mi stávalo, že jsem na diskotéce měla na každým baru kluka s rozpitym pitím a jednou jsem šla za tím, pak zase za druhým. Čekali tam na mě. Nebo jsem měla jednoho se šampaňským na jedný diskotéce a druhýho, kterej mi kupoval redbull s vodkou vedle na druhý diskotéce. Když nejsou peníze, musí si holka poradit.“

Eva, 15let: „Tak na diskotéce mě často pozvou kámoši, nebo nějaký kluk, kterému se líbim a chtěl by mě sbalit, tak je jasný, že mi toho panáka koupí. Pak třeba nenápadně zdrhnu.“

Petra, 15let: „Jako když se mi chlap nezdá, tak s nim na panáka prostě nejdu, to si dávám pozor ale jinak proč ne. Jednou mě takhle večer balil nějaký kluk, kterej mi koupil panáka. Pak jsem mu řekla, že jdu za kamarádkama tancovat a on v pohodě, pak mi třeba za hodinu zase koupil dalšího sám od sebe, ale tenhle ode mě nic nechtěl.“

Barman 1: „Tak holky to mají podle mě rozhodně jednodušší. Není nic snadnějšího, než se nechat pozvat od nějakýho chlapa, co je chce sbalit. Klukům to koupí starší kamarád nebo někdo cizí, koho přemluví.“

Barmanka 2: „Posílají za sebe starší. Ale to už já fakt ohlídat nemůžu. Jinak holky klasicky začnou někoho obležat, takže jim to chlapi koupějí.“

5. **Alkohol je mladistvému prodán díky vlastnictví průkazu legitimace na městskou hromadnou dopravu, na které je uveden jiný věk mladistvého**

V tomto případě si mladistvý vyřídí legitimaci u Dopravního podniku, při čemž vyplní formulář s chybným věkem. Na této legitimaci je poté mladistvý zletilý a alkohol je mu na základě tohoto dokladu vydáván.

Dan, 16let: „Já to mam v klidu, já mám legitku. Jako průkazku na MHD. Na tý je mi dvacet let. Vyplnil jsem normálně formulář a oni to nekontrolujou, jim je to jedno. Tu když tak vždycky ukážu a oni mi ten alkohol prodají. Kamarádi jí mají taky, a když ne, tak jim to koupí starší kámoši.“

Klára, 16let: „Tak vypadám starší, ale i kdyby po mě chtěli občanku, tak mám tramvajenku, podle který je mi osmnáct. Na tu mi to dají.“

6. **Alkohol je získán pomocí krádeže**

K této strategii se osobně nepřiznal žádný respondent, někteří z nich ovšem popsali toto jednání u jiných osob. Tato činnost je provázena nedostatkem finančních a jiných prostředků k získání alkoholu. Mladistvý se tedy uchyluje ke krádeži. Tato strategie je pro mladistvého velmi riskantní.

Jana, 17let: „Jako klasický zevláci kupovali krabicový vína, nejlevnější vodku. Nebo to kradli, když to šlo. K tomu colu, namíchat to a takhle jsme trávili skoro každý odpoledne.“

Šimon, 17let: „Jednou jsem si všimnul, jak tady mladý kluci, nejspíš ještě pod patnáct, kradli alkohol. Normálně chlap se otočil od panáku a frajer šel a šlohnul mu ho. To jsme se mohli s kamarádem smíchy potrhat. Chlap samozřejmě naštvanej na barmanku, že mu uklidila rozpitýho panáka a ta vůbec nevěděla, která bije. Tak asi se chtěli opít a buď jim nechtěli nalejt nebo neměli peníze. Ale spíš neměli peníze, protože jinak by se k tomu třeba dostali přes někoho jinýho. To bylo vtipný.“

Ochranka podniku: „Taky je tady častá situace, že ty nezletilí hajzlíci choděj a okrádají hosty o pití. Bud' když tančí na parketu a nechají si pití na stole, nebo se stačí k pití otočit zády. Jednoho dotyčného, kterej si nedal říct, jsme poctili stopkou, chodil a kradl tady drinky.“

7. Čekání na opadnutí ostražitosti barmanů

Mladiství u této strategie čekají, až bude v podniku větší množství návštěvníků. V této chvíli jsou barmani ve stresu a mají více práce, než na začátku otevírací doby nebo na jejím konci. Jejich pozornost je tedy zaměřená na výkon a nejsou tolik ostražití. Mladiství spoléhají na tlak ostatních návštěvníků na barmany, kteří je poté tolik nekontrolují a alkohol jim snáze prodají.

Eva, 15let: „Starší kamarád mi kupuje alkohol. Takhle to jde do chvíle, než je na baru hodně lidí. To pak barmani nestíhají kontrolovat a spíš to prodají.“

Petra, 15let: „Na baru mě taky kontrolovali, ale jen párkrát. Já tam chodím pozdějc, to už mají fojr a tolik nekontrolují.“

Barman 2: „Dá se to, ale jenom když na to je čas a nervy s tím každýho otravovat. Si vem, že když já tady budu každýho otravovat s občankama, tak bude za prvý pomalá obsluha a za druhý budou lidi naštvaní, že je to tady jak v pašáku. To sem pak nebude tolik lidí chodit.“

Barmanka 1: „Strašně to zdržuje, když je třeba fojr. Když je tady hodně lidí, nemáš čas kontrolovat každýho, kdo vypadá mladě, takže se prostě stane, že naliješ i šestnáctiletýmu. Tohle je prostě hrozně individuální.“

5.4 Ritualizované pití alkoholu

U výzkumného souboru bylo možno vysledovat jakýsi stereotyp, který provází pití alkoholu. Jedná se o opakující se situace a strategie. Důležitým prvkem je společnost vrstevníků a přátel respondentů. Ve většině případů se k večeru, před tím než vyrazí do nočního podniku, spolu schází venku na veřejných místech či v přírodě. Jedná se o menší či větší skupinu dospívajících. Následně se vyše pár jednotlivců k nákupu alkoholu do menší prodejny. Poté dochází ke konzumaci alkoholu a po pár hodinách se skupinky přemísťují do místních podniků. V místech kolem těchto podniků si respondenti často ukrývají nedopitý alkohol, aby ho mohli případně dále konzumovat. Když dojde k dopití alkoholu získaného z obchodu, snaží se alkohol získat uvnitř podniku. V menšině případů respondenti navštíví nejdříve jim známá restaurační zařízení a teprve poté se odebírají do nočních podniků.

Martin, 17let: „Většinou, než někam jdeme jako vyloženě do baru, třeba o víkendech, tak zajdeme s kámošema do jedny restaurace, kde víme, že nám nalejou. Tam se dostaneme do pohody a pak pokračujeme dál tím, že koupíme flašku, nastoupíme na vlak a jedeme do Říčan.“

Eva, 15let: „Když jdeme ven tak si koupíme si nějakou flašku, tu vypijeme a často si jí i schováme venku před diskotéku, chodíme ven se napít. Já piju hlavně před, nebo i během diskotéky, ale spíš to, co si koupíme předtím. Je to pro mě lepší. Neutrátim tolik. Na flašku se složíme mezi sebou, vevnitř piju, když nám dojde pití, co máme schovaný venku.“

Barmanka 1: „Vždycky si to přinesou odněkud a pijou to venku na parkovišti. Buď to mají vyloženě v originální láhvi nebo třeba namíchaný v pet lahvi od nealka. Pak je venku nepořádek a uklízeči to tam musí ráno uklízet. Často najdeš i vevnitř poschovávaný vypitý láhve, není jim to blbý.“

Barman 2: „Opijou se venku, já pak ráno musím venku sbírat petky a flašky.“

Ochranka podniku 1: „Tak oni tady nemůžou pít, to asi víš. Nicméně oni si poraděj, koupí si krabicový vína, nalejou se v parku a sem už choděj opilí.“

5.5 Dopady a rizika užívání alkoholu

Ve spojení s užitím alkoholu popsali respondenti následující negativní nebo rizikové situace.

1. Zdravotní komplikace vyvolané konzumací alkoholu

Zdravotní komplikace u respondentů a jejich přátel se nejčastěji vyskytly při konzumaci většího množství alkoholu. Většinou se jednalo o následnou nevolnost a úrazy. Tyto komplikace hodnotí respondenti jen jako krátkodobou prevenci proti opětovnému užití alkoholu.

***Eva, 15let:** „Když jsem byla u kámošky a ona se šla osprchovat, tak já mezitím vypila celou flašku vína. To jsem byla hrozně opilá a nic jsem si nepamatovala během celého večera. Druhej den jsem byla strašně pomlácená a bylo mi blbě, že jsem si říkala, že už nikdy takhle pít nebudu. Ale hned další akci jsem pila zase.“*

***Martin, 17let:** „To bylo na jedné diskotéce tady, kde jsem si dal třináct tequill. To jsem smíchal s pivama a měl jsem skoro až otravu alkoholem, tak jsem si sehnal kamaráda, aby mě odvezl rychle domu. Doma jsem zvracel, i když už jsem neměl co a bylo mi příšerně špatně. Nebylo mi dobře ještě další dva dny potom.“*

***Šimon, 17let:** „To jsem ještě osobně nezažil, ale slyšel jsem, že kamarádka měla otravu alkoholem. Pili dole v hospodě, ona to přepískla. Chytila nějakej šok, omledly tam, klepala se snad. Zavolali jí záchranku, pumpovali jí žaludek.“*

***Petra, 15let:** „, Jako je fakt, že jsem třeba párkrát řekla že nebudu pít, když mi bylo blbě, ale je jasný, že jsem to dlouho nevydržela. Jdeš ven, kámoši tam pijou tak co, tak si dám s nima. V tu chvíli si to ani neuvědomim, že mi před tím bylo blbě, prostě se chci bavit s nima.“*

***Jana, 17let:** „Jednou ve třinácti mi, potom co jsem vypila asi sedmičku rumu, pumpovali žaludek. To jsem jela pít s kamarádkou do Prahy, jen tak se flákat. Od určitý chvíle si vůbec nic nepamatuju, jen jak jsem se potom probudila v nemocnici, kde mi máma udělala scénu.“*

Klára, 16let: „Mojí kamarádku na čarodějnice, když se všichni opili, přejeli v autě kamarádi. Ona si lehla opilá do trávy, dál od ohně a kluci si jeli zablbnout v autě a mysleli si, že je to nějaký pytel, tak jí ještě schválně přejeli. Rozhodila to, po třech měsících v nemocnici, ale možná nebude moct mít děti, protože má úplně sešroubovanou pánev. Bylo jí patnáct.“

2. Agresivita

Většina respondentů byla svědkem agresivního chování známé osoby pod vlivem alkoholu. Někteří z nich současně hodnotí své vlastní chování při větší konzumaci jako agresivní. Díky tomuto jevu dochází také k mnohým zraněním a konfliktům.

Eva, 15let: „Kluci jsou víc agresivní, holky zase spíš lítostivý. Když jim v tom chceš zabránit, tak jsou agresivní ještě na tebe, tak je lepší nechat je být ale jak je člověk opilej, tak to chce řešit.“

Martin, 17let: „Já bývám agresivní, bohužel. Jen ale když jsem hodně připitej. Mám to asi po tátovi, aspoň máma mi to říká. Jednou jsme byli na privátě u kamaráda, přítelkyně mě vytočila. Já jsem byl hodně napitej, tak jsem šel ven, abych nikomu nic neudělal. Praštil jsem vzteky do zdi a zlomil jsem si ruku. Ještě jsem kamarádovi zničil plot a urazil jsem zrcátko u auta. Kámoš, co hraje rugby, se opil, pak do něj venku někdo strčil a on si rozseknul hlavu o obrubník. Tak se zavolala záchranka. Tak ho odvezla do nemocnice, tam on začal být agresivní. Nakonec se jim povedlo mu to zašít, on se pak sebral a přišel zpátky na diskotéku.“

Petra, 15let: „Jinak klasicky potyčky mezi klukama, jednou, když jsem se zastávala kamaráda, tak mě ten druhý kluk strčil, až jsem spadla na zem. Taky moje hodně dobrá kamarádka je agresivní, když toho vypije víc. Stalo se, že jednou seděla a brečela, tak jsem se zeptala, co s ní je a ona hned začala být agresivní. Nadávala mi, musela jsem jí držet, protože si chtěla ublížit. Byla naštvaná, že ji držím, tak do mě začala mlátit. Strčila jsem teda do ní, kousek odletěla a seřvala jsem jí za to, jak se chová. Pak za mnou chodila a omlouvala se mi.“

Bára, 17let: „Moje kamarádka i její přítel, když se napijí, tak jsou agresivní. Hlavně teda sami na sebe. Pak si nadávají, dělají scény, strkají do sebe, vyčítají si hovadiny. Pak kamarádka vždycky brečí a on se opije tak, že skoro nemůže chodit. Tak to mají pokaždý. Pak se z toho vyspí, skoro si nepamatují, co se dělo a slibují si, že už pít nebudou. Další víkend to jede nanovo. Fakt se divím, že je to baví a že spolu ještě jsou.“

Ochranka nočních podniků řeší především konflikty mladistvých mezi sebou. S ochranou mladistvých konflikty nevyvolávají, mají vůči ochrance respekt.

Ochranka podniku 1: „Vzpomínám si na zárok, kdy problémová náctiletá dívka napadla jinou dívku na záchodě pěstmi a ukradla jí mobilní telefon. Vyhodili jsme jí a řekli jsme jí, že má tady do konce života útrum. Prostě jí sem nepouštíme. Což je pro ni daleko větší trest, a to mi věř, než aby dostala po papule. Pak přišla a prosila nás, abysme jí zmlátili a tím to bylo smáznuto. Dokonce je to pro ni větší trest, než kdybychom jí udali policii, protože ti s ní nic neudělají a takhle nemůže chodit na svoji nejoblíbenější diskotéku, kam chodí všichni její kamarádi a to je pro ni největší trest. Před tím tady taky kradla kabelky.“

Podle ochranky se tvoří skupiny mladistvých bojujících mezi sebou. Jen výjimečně ochranka řeší konflikt mezi mladistvým a starším návštěvníkem.

Ochranka podniku 2: „My tu spíš sledujeme a řešíme konflikty mezi mladistvými gangama, kdy skupina “modrých stužek“ bojuje proti třeba skupině “červených stužek“, je to docela vtipný. Smysl nechápeme a ani nezjišťujeme. Když to ale jde do extrému, tak to zpacifikujeme. Když dělají bordel, tak to vyházejeme ven. Maximálně přilítne nějaká lehká facka, když si fakt nedaj říct. To je ale minimálně, mají docela respekt, takže se s náma do konfliktů nepouští.“

Ochranka podniku 2: „Někdy se i stane, že mají konflikty se staršími návštěvníky. Nedávno tu asi padesátiletého návštěvníka napadl patnáctiletý mladistvý a pán odcházel s tím, že tohle opravdu nemá zapotřebí a že radši půjde domu.“

Barman 1: „Co se týče vyloženě konfliktů s mladistvými, tak to nejsou. Oni maximálně nadávají a ukecávají, když jim nechceme nalejt ale konfliktů se boje. Ani mezi sebou nemají

tolik konfliktů jako starší návštěvníci. To pak řeší ochranka, vyvede se to ven a to my už nevidíme, co se děje nebo neděje.“

3. Sexuální obtěžování

Situace ve kterých došlo k sexuálnímu obtěžování, či k obtěžování jiného charakteru, byly popsány pouze respondentkami. Několik těchto situací mělo návaznost na přijetí pozvání na alkoholický nápoj od cizího muže. V jiných případech se jedná o situace, ve kterých se respondentky vědomě nevystavily nebezpečí pod záminkou získání alkoholu, či se jinak na rizikové situaci vědomě nepříčinily. Tyto situace mohou být potencionálně také velmi nebezpečné.

***Petra, 15let:** „Stává se mi třeba, že mě otravujou chlapi. Jako oni si moc zase nedovolej, já se oženu nebo jim odseknu a dají pokoj. Jen jednou mě jeden asi kolem třiceti docela osahával, ale to jsem byla docela moc a skoro jsem to nevnímala, jsem ho po chvíli odstrčila a přišla tam kámoška, tak dal pokoj. Nebo když tancuješ, tak ty chlapi po tobě jdou, to jsou docela oprsklý.“*

***Klára, 16let:** „Nepříjemný třeba párkrát bylo, když jsme s holkama šly z diskotéky ráno domu. To se po cestě poflakovali zevlové nebo opilci, ty viděj holky a hned po nich jdou. Je těžký se jich zbavit.“*

***Bára, 17let:** „Tak otravujou spíš ty starší chlapi, od toho večera něco čekaj, a když tě pozvou, tak čekaj něco od tebe. Můžou bejt pak dotěrný, některý až agresivní. Ale já se vždycky schovám za kámoše, nebo jim pod nějakou záminkou uteču. Někdy si chtějí ale jen pokecat. Můžou stejně tak otravovat i chlapi, který tě ani na nic nepozvali.“*

4. Vandalismus

V několika případech respondenti popisují vandalismus. Většinou je spojený s agresivitou a s nevybitými negativními emocemi. V těchto situacích je demolován především majetek obce, nebo majetek obyvatel této obce. Pouze v jednom případě hovořila o vandalismu respondentka, zbylé případy popisovali respondenti.

Jana, 17let: „Kluci často třeba rozbíjeli zastávky. Já teda nikdy nic, jen jednou jsem chtěla být frajerka, tak jsem si od nich půjčila sprej, že něco namaluju na zastávku a oni zrovna zastavili policajti. Ty jsem hrozně pracně ukecala, abych z toho něco neměla.“

Martin, 17let: „Já třeba pak rád vytahuju značky z betonu. Ted' nedávno jsme s kámošem vytáhli značku. Tu jsme vypáčili a pak jsme jí tam nechali ležet. Mně to pomáhá se vybit, když něco zničím.“

Dan, 16let: „Některý moji kámošové jsou zase agresivní, třeba venku rozbíjejí sklo, ničejí ráno auta.“

Petr, 16let: „No ted' zrovna dělali kluci bordel, byli dost opilí. Lámali koše, házeli bordel okolo. Lidi na nás zavolali policajty. Ty z nás, co měli občanku dostali myslim nějaký zápis. Ty, co se přiznali, že to udělali, to pak museli uklízet.“

5. Řízení pod vlivem alkoholu a udání na orgán sociálně-právní ochrany dětí

Jedna z respondentek popsala svou zkušenost s jízdou autem s opilou kamarádkou, která byla zároveň řidičkou vozidla. Tento zážitek je spojen s vysokým zdravotním rizikem.

Jana, 17let: „Ted' nedávno jsem byla s kamarádkou, který už bylo osmnáct let, na diskotéce. Jela autem s tím, že nebude pít a pak mě hodí domu. Jenže se to nějak zvrtilo a pila pak už se mnou. Pak váhala, jestli bude řídit, byly jsme už hodně opilé a tak jsme se rozhodly, že to zkusí odřídit. Samozřejmě v autě sranda, jezdily jsme s autem ze strany na stranu, točily jsme hodiny a najednou, z ničeho nic, jsme v devadesáti kilometrový rychlosti skočily do pole. Obě nepřipoutané. Dostaly jsme se až do půlky pole, díky Bohu nám nevystřelily airbagy. Kámoška se začala strašně smát, pak zase brečet, co řekne rodičům. No mě bolel krk a nohy. Zavolali jsme kamarádům, ty zařídili odtahovku a jeden z nich mě vzal do nemocnice, na prohlídku. Naštěstí to všechno dopadlo dobře, až na to auto.“

Stejná respondentka popisuje své problémové chování, které vyústilo až k nutnosti kontaktování orgánu sociálně-právní ochrany dětí její matkou.

Jana, 17let: „Já sama jsem s pitím měla velký problémy a vůbec asi s chováním. Máma mě nezvládala, táta jediný co věděl bylo, že to má nahnutý ve škole. Máma mu radši nic neříkala. Denně jsem se stihla zhulit a vypít kolem litru vína smíchanýho s nějakým nealkem. Ve škole to nestálo za nic, dělala jsem reparát v sedmý třídě, byla jsem prostě grázl. I když je to hnusný, tak mě máma, když už na mě nic nepomáhalo, udala na sociálku. Vyhrožovala mi tím delší dobu, ale já jsem to nebrala vážně. Jednou, když jsem se zuhlila a opila zároveň a přišla jsem domu úplně mimo, tak mi pak máma ráno udělala test. Takže jsem dostala kurátorku. Tam jsem pravidelně chodila, ptali se mě na školu, nesměla jsem mít horší známku než trojku, kontrolovali mi omluvenky, jestli si je nepíšu sama a různě si se mnou povídali o škole, volným čase. Kdybych nesplnila jejich podmínky, šla bych do pasťáku. Docházela jsem tam do svých šestnácti let. Nakonec jsem za to ráda, že jsem měla kurátorku. Měla jsem k ní respekt a nechtěla jsem do pasťáku, takže mě to dost probralo. Chodila jsem tam asi do šestnácti let.“

6. Špatná nálada

Několik respondentek popsalo jako negativní důsledek větších konzumací alkoholu špatnou náladu a lítostivost.

Bára, 17let: „Bylo mi hodně blbě a měla jsem splín.“

Eva, 15let: „Když se napiješ hodně, tak je ti všechno líto, brečíš, chceš se zabít nebo je ti všechno jedno.“

5.6 Zkušenosti s nelegálními drogami a nárazové pití

Třetina respondentů uvedla zkušenost s marihuanou. Marihuanu ale hodnotí negativně, alkohol je pro ně dále drogou prioritní. Jiné nelegální drogy respondenti přímo neuváděli, jeden respondent popsal užívání drog současně s alkoholem u jiných osob, následně se o tom ale nebyl ochotný bavit.

Petr, 16let: „Třeba vim, že některý známí užívají jiný drogy a do toho pijou alkohol. Tak to je jim občas blbě, ale to jdou domu a já to neřeším. Já mám zkušenost jen s trávou, ale jen jsem to zkusil.“

Petra, 15let: „S trávou mam zkušenost, to mi bylo čerstvě patnáct. Jen jednou a pak už jsem to nechtěla, bojím se, že by to pak zašlo dál. Byla jsem hnusně zpomalená.“

Eva, 15let: „Zkusila jsem trávu, ale není to nic moc. Takový o ničem, alkohol je lepší.“

Jana, 17let: „Byla jsem v partě, díky který jsem zkusila, pak i dva roky kouřila trávu.“

Případ nezvládnutého užití nelegálních drog a alkoholu popisuje také jedna z barmanek.

Barmanka 2: „Jednou nám tady zkolabovala nějaká náctiletá, ale ta měla v sobě i drogy. Tu křísil náš vyhazovač a shodou okolností tu byla přítomná zdravotní sestra, ti se o ni starali, než přijela sanitka.“

1. Nárazové pití

U poloviny respondentů je možno vyzorovat konzumaci alkoholu formou nárazového pití, neboli “binge drinking“. Pijí ve většině případů větší množství alkoholu během krátké doby ještě před tím, než vyrazí do místních nočních podniků. Alkohol pijí ve formě “alkopops“ (alkohol je většinou smíchaný se sladkým nealkoholickým nápojem, alkohol je v tomto drinku méně cítit a chutná lépe), nebo čistých destilátů. Toto pití alkoholu má opakující se charakter, odehrává se především o víkendech.

Petr 16let: „Na mojich narozkách, to mi bylo akorát šestnáct let. Přijel jsem ze školy, šel jsem ke kámošovi a dali jsme si whisky, ten drink mam rád. Potom jsme vypili ve dvou půl flašky havany. Pak jsme si dali čistou vodu. V autobuse směrem na diskotéku jsme pili zelenou, dali jsme napít i holkám, co s náma jely autobusem. V Říčanech jsme se sešli s partou, kde jsem dostal jako dárek pár flašek, ze kterých jsme taky pili. Vůbec jsem o sobě pak na diskotéce nevěděl. Vim jen, že jsem šel na záchod, opřel jsem se o stěnu a pak mam

okno. Prej jsem se válel po zemi. Museli pro mě přijet rodiče. Druhej den mi bylo zle jako psovi.“

Petra, 15let: *„Naposledy jsem měla půl flašky houby a půl flašky vodky.“*

Martin, 17let: *„To je různý, já to nepočítám. Ale určitě si dávám osm panáků tequilly a třeba deset piv.“*

Bára, 17let: *„To jsem jela třeba se starší kamarádkou a jejíma kamarádama na chatu, kde jsme pili týden v kuse. Už od rána džus s vodkou a pokračovalo to, než jsme šli spát. Pamatuju si, že jsem se přes den sprchovala studenou vodou, abych to vůbec ustála. Dřív jsem na diskotéce vypila klidně i dvacet panáků za večer, nebo pět lahví šampaňského.“*

Dan, 16let: *„Pili jsme s kamarádem metaxu venku na lavičkách a dopadlo to špatně. Hodně jsem se pozvracel. Vypil jsem asi půl láhve.“*

5.7 Protektivní faktory

Ze získaných informací bylo možno vysledovat následující ochranné faktory, které potlačují užívání alkoholu respondenty.

1. Kontrola plnoletosti

Kontrola plnoletosti obsluhou barů a zaměstnanci supermarketů je, zdá se, primárně účinným protektivním faktorem, nicméně má své mezery v důslednosti a respondenti ji díky svým strategiím dokáží obejít, viz. výše.

Jana, 17let: *„Jasně, jak jsem začala chodit sem na diskotéky, tak mi kolikrát dát alkohol nechtěli. I když mi často lidi tipujou starší věk.“*

2. Zájmy

U pár respondentů získaly jejich volnočasové aktivity větší zájem, než pravidelné pití větších dávek alkoholu. Respondenti se shodli na tanci, který je naplňuje. Uvádí, že kdyby pili jako dříve a do toho tančili, nemohli by dosahovat stejně dobrých výsledků.

Jana, 17let: „Jediná věc, za kterou jsem tátovi vděčná, je to, že mě dokopal do tancování. Já jsem byla tlustá, než jsem začala tancovat. Tréninky jsou hodně náročný, takže si nemůžu ani dovolit tolik pít. Ani na diskotéky teď už moc nechodím, protože máme o víkendech vystoupení. Moc mě to baví.“

Michal, 17let: „Kdybych pořád venku zevloval s kamarádama a pil, tak toho tolik neodtancuju. Prostě dělám, co mě baví a alkohol to není. Aspoň ušetřím peníze.“

U některých sportů, jako je rugby či fotbal, je zde ovšem zápas či trénink spojený s následnou konzumací alkoholu.

Šimon, 17let: „Pomohly by různé aktivity, lepší kamarádi. Tady není moc aktivit, jako jo, fotbal, rugby... ale to stejně, kluci se jdou po zápase s těma staršíma hráčema a jejich kámošema klasicky ožrat a pak to vypadá. Vždycky, když se vyhraje nějaký zápas, no často i když se prohraje, tak je tady veselo. To se pak člověk ještě bojí, aby nějakou jen tak nechytнул.“

Martin, 17let: „Byla tam pak nějaká prodleva, než jsem zase začal chodit na tréninky. Pak jsme se s klukama scházeli na hřišti každé pátek po tréninku, dali jsme si pár piv a pak jsme jeli domů.“

Někteří respondenti si také stěžovali na špatně strávený volný čas a přiznávali, že jeho naplnění by mohlo odpoutat jejich pozornost od užívání alkoholu. Tento faktor se zdá velmi efektivním, pozitivní zaměření pozornosti je mladistvými vítáno.

Petr, 16let: „Zaměřil bych pozornost jinam, my se tím odreagováváme. Možná by bylo dobrý vymyslet nějaký jiný vybití.“

Petra, 15let: „Já třeba myslím, že kdybych měla nějaký zájmy a uměla líp trávit čas, tak tolik nepiju. Jenže já nevím, co by mě bavilo dělat.“

3. Cena alkoholu

Respondenti často uváděli jako bariéru pití alkoholu v nočních podnicích jeho cenu. Cena alkoholu v barech je vyšší než v supermarketech. Tento faktor je ovšem také účinný spíše primárně. Respondenti si alkohol nakoupí za nižší cenu v menších obchodech a ve větším množství.

Petr, 16let: „Na diskotéce je to drahý, nebo dražší než když si koupíš láhev. Slezeme se na nádraží, je nás tam i dvacet a pijeme. Pak když už je čas, tak jdeme na diskotéku.“

Eva, 15let: „Je to pro mě lepší, neutratím tolik. Na flašku se složíme mezi sebou, vevnitř piju, když nám dojde pití, co máme schovaný venku.“

Michal, 17let: „Jdou třeba k vietnamcům, ztřískaj se před diskotékou, protože je to levnější. Na diskotéce se už spíš jenom dodělaj pár pivama.“

Dan, 16let: „Tak většinou je to z důvodu toho, že je to v těch klubech všechno strašně drahý. Většinou se všichni sejdem, koupíme flašku a pak jdeme tam. Pijeme před tím, než někam jdeme nebo i tam.“

4. Bezpečnostní opatření prováděná policií

Tyto akce jsou policií plánované a odehrávají se v nočních podnicích za účelem zajištění mladistvých pod vlivem alkoholu a jejich následného předání zákonným zástupcům. Tento faktor se zdá být primárně efektivní, pokud je aktuální. V respondentech tyto akce vyvolávají obavu ze zajištění policií, snaží se těmto bezpečnostním akcím a jejich důsledkům vyhnout. Jakmile ovšem uplyne pár týdnů po poslední akci, stav se vrací do starých kolejí. Respondenti o tomto tématu mluvili velmi rozrušeně.

Eva, 15let: „DJ vyhlásil, že komu nebylo osmnáct ať jde ven a já jsem už věděla, co se děje.“

Nechtělo se mi jít, ale ostatní šli, tak jsem šla taky. Tam si mě odchytil policajt a ptal se mě, jestli mi bylo patnáct. Řekla jsem mu, že jo ale že mam občanku doma. Nebyla to pravda, bylo mi ještě čtrnáct. Policajt mi řekl, ať mu řeknu, jak se jmenuju a kde bydlím. Zadal to do nějakýho počítače a tam mu vyjelo, že mi patnáct není. Tak mi dali dejchnout, nadejchala jsem. Potom mě odvedl k ostatním do velkýho auta, odvezli nás na stanici, tam jsem byla asi tři hodiny. Tam se mě ptali, kdo mi to kupoval a jak jsem se k tomu dostala. Pak chtěli číslo na mámu, jenže máma v tý době ztratila telefon, to už u toho byla sociálka kde pani od sociálky mámu znala. Ten policajt byl taky strašně hodnej, odvezli mě pak domu. Potom zátahu jsem vždycky kolem dvanáctý šla pryč, protože jsem se bála, že zase bude. Po čase jsem si řekla, že tam dlouho nic nebylo, tak jsem tam zase začala zůstávat.“

Jana, 17let: *„Ten den jsem ani moc nepila. My tancujeme a z ničeho nic strašně moc policajtů. Moje kamarádka dostala úplně panickéj záchvat a pořád křičela, že jí chytanou. My ostatní jsme dělali, že jí nevidíme, protože jsme z toho nechtěli mít průser. Dělali jsme, jakože nic, tancovali jsme dál. Jí samozřejmě sebrali a nás neodvezli. Den na to jsme tam šli znova, ale báli jsme se, že tam bude zase zátah. Tak jsme šli dolu pod diskotéku do hospody. No a tam přišli zase policajti, tentokrát do tý hospody. Tak si mě napsali, ale když viděli, že jsem v pohodě a že mam jen malý pivo, tak mě nevzali. Jen mámě potom za mě přišla pokuta.“*

Klára, 16let: *„Hele jednou jsem byla v Praze na velký diskotéce. Tam s tím zátahem strašili celej večer, my jsme dostaly strach. Vzaly jsme si bundy v šatně, stouply jsme si tam s holkama na terasu a ted' koukáme, že asi deset obrích policejních aut a ted' z toho začali vybíhat ty těžkooděnci. My a co ted'? Byly jsme hrozně vystrašený. Tak jsme se chytly za ruku a šly jsme kolem nich pryč. Zastavili se, koukli se na nás, ale nakonec nás nechali jít. Tenkrát odvezli asi šedesát procent diskotéky. My jsme tam čekaly na druhý straně a koukaly na to.“*

Martin, 17let: *„Naběhli těžkooděnci, stoupnuli si každy do jednoho rohu a pak tam procházeli s dejchadlem. Kontrolovali, kdo co má co vypitý. Já jsem se schoval na záchod, takže mě nenašli.“*

Tato opatření mají svůj dopad také na zaměstnance podniků, ve kterých probíhají. Obsluha barů tyto akce vnímá negativně a bere je jako nespravedlivé vůči jim samotným.

Pokud jsou mladistvými udaní jako poskytovatelé alkoholu, znamená to pro ně problémy. Ochranka si tyto akce naopak chválí.

Barmanka 2: „, Pár zátaů jsem zažila, jako obsluha jsme nadýchali, hrozila nám pokuta do dvou tisíc, ale šéf zařídil, abychom jí nedostali. Moc nezletilých tady ale nenašli, to spíš vedle.“

Barman 2: „,Já jsem zažil zátahy už dva. Při tom posledním jsem byl předvolán na podání vysvětlení, protože mě někdo udal, že jsem nalil. Udělali tam na mě bububu, že jestli se nepřiznám, tak kdo ví co. Tak jsem se přiznal, dostal jsem pokutu litr, kterou pak za mě zatáhnul šéf, a bylo to.“

Barmanka 1: „,Efektivní nám zátahy nepřijdou. Ty mladý z toho mají většinou jenom srandu, ani rodiče co tam pro ně přijedou jim de facto nic neřeknou a za týden jsou chycený zase. V partě jsou pak ještě za hvězdy, že byli na policajtech. Většinou je nám na policii doporučeno říct, že si toho nejsme vědomi, že se to může stát. Jako že asi jo, ale že jsme to neudělali schválně. Doporučují nám se přiznat za menší pokutu, než abychom bez přiznání podstupovali správní řízení. Jednou jsem jela k podání vysvětlení kvůli tomu, že jsem jednomu mladistvému prodala malý pivo.“

Barman 1: „,Když nás při výslechu mladiství identifikují jako osoby, který jim alkohol poskytli a nalili, tak si nás předvolají k podání vysvětlení. Tam se nás zeptají, jestli jsme jim kontrolovali občanky, jestli jsme věděli, že jim nebylo osmnáct. Ono je to těžký, taky se stane, že nalejeme, ale spíš je to tak, že jim to koupí kámoš, kterému bylo osmnáct a oni nechtějí prásknout jeho, jsme pak první na ráně, na koho to svést.“

Ochranka podniku 1: „,Zátaů pro nás znamená, že máme klid a pokoj. Náctiletý najedou zmizej a nikdo si nedovolí vyvolat konflikt. Máme volno.“

5. Pozitivní citové vazby

Jako kladný faktor potlačující užívání alkoholu podle zjištěných výsledků vyplývá pozitivní citová vazba ve formě zamilovanosti či zájem rodičů o potomka a úplnost rodiny. Stabilní zázemí, pevná výchova a pozitivní vzor hrají roli při vytváření vztahu mladistvého

k pití alkoholu. Respondenti, kteří pocházejí z úplné rodiny nepijí takové množství alkoholu jako respondenti z rozvedených rodin, či respondenti se špatným vztahem k otci. Respondenti z úplných rodin pijí spíše “alkopops“ či nápoje s nižším obsahem alkoholu a jsou klidnější, než respondenti, kteří pochází z rodiny neúplné. Ti konzumují více destilátů.

Jméno respondenta a věk	Rodiče rozvedení, nerozvedení	Množství a druh posledního užitého alkoholu	Frekvence užití
Petr 16 let	nerozvedení	1 panák rum, 2 panáky vodky	1x za 14 dní
Eva 15 let	rozvedení	2x 2,5 dcl vína a 8 panáků rybízové vodky	2x do týdne
Petra 15let	rozvedení	2x 2,5 dcl vína a 1/2 lahve vodky	1x za týden
Bára 17let	rozvedení	dříve 20 panáků broskvové vodky, nyní lahev vína	1x za 14 dní
Jana 17 let	rozvedení	Několik panáků rumu nebo vodky, či lahev vína	1x za týden
Martin 17let	nerozvedení, rozvod hrozí	8 panáků tequilly či 10 piv	3x do týdne
Dan 16 let	rozvedení	3 piva a lahev vína	1x za 14 dní
Klára 16 let	nerozvedení	3 panáky sladkého alkoholu	1x za 14 dní
Šimon 17 let	nerozvedení	6 piv za měsíc	1x za měsíc
Michal 17 let	nerozvedení	abstinent	x

Bára, 17let: „Postupem času jsem to začala omezovat a nějak mě to přestává bavit. Už ani nechodím tolik na diskotéky, jako předtím. Teď trávím hodně času s přítelem. Na diskotéce jsem tak jednou za měsíc, dám si třeba láhev vína s kamarádkou a pár panáků ale neopiju se moc.“

Michal, 17let: „Táta taky nekouří, nepije, nemá to prostě rád. Podporuje mě v tom, co mě baví a to je skvělý. Máma sice moje tancování nechápe, ale moc se o tom se mnou nebaví, hlavně chce, abych dodělal školu.“

Klára, 16let: „Byla to situace, kdy mi bylo čtrnáct a koupili jsme celá parta víno a byli jsme venku. Jenže kamarádi začali dělat bordel a tak na nás nějaký důchodci zavolali policajty. Pár lidí uteklo, ale většinu nás pochytili. Dali nám všem dejchnout a já jsem samozřejmě nadejchala. Všichni jsme měli tak kolem jedna, dva promile nadejcháno. Jeden kluk jim tam brečel, že to nesmí oznámit, protože má kurátorku, to bylo docela nepříjemný. Nakonec nás pustili s tím, že už se to nesmí opakovat. Ještě předtím si mě ale vyhledali v registru a jelikož můj brácha je policajt a je jejich kolega, tak mu to samozřejmě hned nahlásili přes vysílačku. Což slyšeli všichni. Takže brácha přijel a seřval mě, jak se to chovám, že dělám rodině a jemu jen ostudu a odvezl mě domu. To jsem brečela a teď si dávám bacha, venku radši moc nepopijím nebo aspoň se snažím nebejt tam, kde kamarádi dělají bordel.“

Bára, 17let: „Já jsem nikdy zátah nezažila. Většinou si z toho známí dělají srandu nebo se tím chlubí, že je sebrali. Doma z toho moc žádný problémy nemaj. Ale znám i takový, který pocházejí z rodin, kde si na slušným vychování nebo jméně zakládají, tak ty se bojí víc. Pijou míň nebo i jedna holka skoro vůbec. Dřív chodí domu a tak.“

6. Seberegulace

Jako pozitivní může být vnímán fakt, že se někteří respondenti naučili znát „svou míru“, od chvíle své první konzumace alkoholu vyspěli, či si od svých vrstevníků zjistili jak co nejvíce snížit zdravotní dopady konzumace alkoholu.

Petr, 16let: „Po první zkušenosti, kdy mi bylo špatně, jsem se ptal po známých, že jak se pije a jak to udělat, aby mi nebylo špatně. Tak jsem se dozvěděl, že to nesmím míchat a tak.“

Bára, 17let: „Když jsem byla mladší, tak to bylo fakt o tom se opít a dělat kraviny s kamarádama. Protože pili všichni a taky pro ten pocit, že jsem uvolněnější a nějaká ta lehká euforie. Postupem času jsem to začala omezovat a nějak mě to přestává bavit.“

5.8 Rizikové faktory

Následující faktory byly vysledovány na základě rozhovorů s respondenty. Jedná se o faktory, které přímo či nepřímo podporují užívání alkoholu mladistvými.

1. Tlak vrstevníků a touha “někam patřit“

Výběr přátel a touha po zařazení se do skupiny vrstevníků jsou také jedním a pravděpodobně hlavním faktorem, který podporuje užívání alkoholu mladistvými. Respondent, který je abstinentem popisuje vyvíjený tlak vrstevníků, aby s nimi konzumoval alkohol.

Michal, 17let: „Když jsou nějaký akce, tak to víš, že tam je takový to ukecávání z druhé strany. “Na, ochutnej to, napij se, nebuď looser.“ Když pak odmítnu, často si vyslechnu nadávky. “Ty seš debil. Seš trapnej.“ Jako by mnou pohrdali, asi nějaká provokace.

Většinou, když je to moc, tak lehce ochutnám a pak mam klid. Většinou tím to nucení skončí a jde se dál. Zase ale nemam pocit, že by mě nějak šikanovali. Prostě mě zkoušej zlomit, ale berou mě. Nevim, co si tím dokazujou.“

Bára, 17let: *„Jestli to někdo dělá kvůli frajeřině, tak to mu jen tak někdo nerozmluví. Někdo tím zase zabijí čas, protože se nudí, takže u toho by pomohlo asi víc koníčků. Když to někdo má doma na nic, tak pro něj kamarádi znamenají víc, než by měli a tak pije víc, aby zapadnul. To je těžký.“*

Jana, 17let: *„Tenkrát jsem se chtěla do té party dostat a být taky drsná, jako oni. Vidala jsem je na zastávce při cestě ze školy, dala jsem se s nima do řeči kvůli cigárům a bylo to. Flákala jsem se s nima pak každéj den.“*

2. Podání alkoholu zletilou osobou

Tento podporující faktor obchází několik primárně potlačujících faktorů. Jedná se o zakoupení či poskytnutí alkoholu mladistvé osobě. Touto zletilou osobou bývají nejčastěji přátelé mladistvých či cizí lidé, kteří je na alkohol zvou, či ho mladistvým za úplatek zakoupí.

Petr, 16let: *„Kamarád si chtěl koupit něco sladkýho, asi Jelzina zlatýho. Jen tak na chuť asi pro šest lidí. Tak šel na bar a chtěli po něm občanku. Poslal tam teda staršího kamaráda, kterému bylo osmnáct, toho už nekontrolovali, bylo jim asi jasný, že když ho tam posíláme, že už mu osmnáct je.“*

3. Nekontrolování plnoletosti v menších obchodech s alkoholem

Mimo noční podniky se respondenti nejčastěji dostávají k alkoholu díky nedůsledné kontrole plnoletosti prodavačů v menších obchodech. V místních poměrech se tento jev zdá velmi silným podpůrným faktorem.

Petra, 15let: *„Víme už, v jakým krámě nám to prodají, koupíme tak dvě flašky a ty pak venku vypijeme.“*

4. Neuspokojivé citové vazby

Tento rizikový faktor byl u respondentů odhalen díky otázce, jak rodiče reagují na jejich pití alkoholu, dále díky dotazu jak rodiče reagovali na zajištění respondenta policií kvůli konzumaci alkoholu, nebo byly respondenty sdělovány spontánně v jiném kontextu. Tento jev způsobuje především zlehčující přístup rodičů k užívání alkoholu svými potomky, a také jistý nezáměr o náplň volného času respondentů. Tento faktor nejčastěji obchází v účinnosti protektivní faktor bezpečnostních zásahů policie. Dalším aspektem se zdá být rozvodovost, kdy je v rodině nepřítomný otec a respondenty z většiny vychovává benevolentnější matka. Popis reakce otců nebyla respondenty popsána.

Petr, 17let: „Máma to, že mi je blbě brala ze srandy. Říkala, že to chápe, že jsem měl narozky.“

Eva, 15let: „Když mě policajti pak přivezli domu, máma byla úplně v pohodě, tý to bylo jedno. Ještě jsem jí řekla, ať mě před nima seřve, ať to není blbý. Pak jsme šly domu, daly jsme si cigáro a šly jsme spát. Je spíš jako moje ségra.“

Dan, 16let: „I kdyby mě někde sebrali, tak ona to máma ví, že takhle chodim, problém bych nejspíš neměl. Mámě by to bylo jedno, jen by to byl problém kvůli sociálce, protože se soudíme s tátou. Já piju tak jednou na čtrnáct dní. U nás ve třídě pije každé, to je děsný a jejich rodiče je v tom často ještě podporujou.“

Petra, 15let: „U zátahu jsem nebyla, ale vyprávěli mi o tom. Měla jsem štěstí, že jsem přišla, když už bylo po všem. Ani s policajtama jsem nikdy neměla problém. Máma ví, že piju, ale kdyby mě domu přivezli policajti, to by mě asi přizabila, to by pro ní byla ostuda. Ona mi říká „Hlavně se moc nevožer, aby nebyly problémy.“ Brácha se zná s policajtama, tak mi občas dává echo, když má bejt zátah.“

Martin, 17let: „Takhle sebrali bratrance, museli si pro něj jet rodiče a policajti jim řekli, že jestli ho ještě chytanou, že to nahlásí na sociálku. Rodiče mu řekli, že už se nesmí nechat chytit.“

Svou zkušenost s rodiči popsali i místní policisté a názor na problematiku vyjádřili i zaměstnanci nočních podniků.

Policista: „Většinou jsou rodiče spíše naštvaní na nás než na své potomky, že je taháme z postele nebo že z našeho jednání jejich děti budou mít trauma. Jednou na nás paní křičela, že jejich dětem kazíme dětství. Najdou se tam ale i uznalí rodičové, se kterými se dá bez problémů mluvit a kteří jsou rádi, že jejich potomek dostal trochu “za uši“.“

Barman 2: „Na náctiletý záťah zabere tak na týden, než se zase oklepou. Kdyby těm rodičům vadilo, že jejich děcka trajdaj po nocích a pijou, tak jsou děti do jedenácti doma a dejchaj na rodiče, jestli něco nepily. My je těžko budeme převychovávat.“

Ochranka podniku 2: „My nahrazujeme to, co škola a rodina zanedbaly. Takže my si tady musíme udělat nějakou autoritu. Ti dnešní náctiletý jsou strašně drzí. Neuznávají žádný autoritu. V týchle době už ty děti nejsou tolik spjatý s rodinou a víc si dovolujou.“

5.9 Souhrn

Respondenti poprvé užili alkohol ve věku od 12-15let, tato konzumace ve většině případů vedla k opilosti a respondenti tak učinili ve společnosti svých přátel. Jako spouštěcí situaci ke konzumaci alkoholu účastníci výzkumu označili plánovanou společenskou akci ve formě zábavy v místních nočních podnicích a volný čas strávený s přáteli. Jako motivační faktory pro užití alkoholu byly popsány následující: zlepšení nálady, uvolnění, ztráta zábran, pocit euforie, zapadnutí mezi přátele a udržení kroku s vrstevníky.

Byly zjištěny následující strategie a situace vedoucí k získávání alkoholu respondentem.

1. Alkohol je mladistvému prodán, i když si je prodávající vědom faktu, že nakupující ještě nedosáhl věku osmnácti let
2. Alkohol je mladistvému prodán, aniž by si prodávající ověřil věk nakupujícího či si jeho nezletilosti není vědom.
3. Alkohol je mladistvému zakoupen jeho starším, plnoletým známým či kamarádem.
4. Alkohol je mladistvému zakoupen cizím člověkem, kterého mladistvý přemluví či uplatí

5. Alkohol je mladistvému prodán díky vlastnictví průkazu legitimace na městskou hromadnou dopravu, na které je uveden jiný věk mladistvého
6. Alkohol je získán pomocí krádeže
7. Čekání na opadnutí ostražitosti barmanů

Bylo vysledováno ritualizované chování spojené s víkendovým konzumováním alkoholu respondenty. Toto chování zahrnuje zažité stereotypy, kdy se respondenti nejdříve schází se svými přáteli na otevřeném prostranství, poté si zakoupí alkohol ve vytipovaných obchodech. Tento alkohol spolu popíjejí a následně se vydávají do nočních podniků, kde v konzumaci alkoholu pokračují.

Podle získaných informací byly vyhodnoceny tyto rizika a dopady užívání alkoholu respondenty: zdravotní komplikace a úrazy vyvolané konzumací alkoholu, agresivita, sexuální obtěžování, vandalismus, špatná nálada, řízení pod vlivem alkoholu a udání na orgán sociálně-právní ochrany dětí.

Třetina respondentů uvedla zkušenost s marihuanou. Marihuanu hodnotí negativně, alkohol je pro ně dále drogou prioritní. Jiné nelegální drogy respondenti přímo neuváděli, jeden respondent popsal užívání drog současně s alkoholem u jiných osob. U poloviny respondentů je možno vyzorovat konzumaci alkoholu formou nárazového pití, neboli "binge drinking". Pijí ve většině případů větší množství alkoholu během krátké doby ještě před tím, než vyrazí do místních nočních podniků. Toto pití alkoholu má opakující se charakter, odehrává se především o víkendech.

V rámci výzkumu byly vysledovány následující faktory potlačující konzumaci alkoholu respondenty.

1. Kontrola plnoletosti
2. Zájmy
3. Cena alkoholu
4. Bezpečnostní opatření prováděná policií
5. Pozitivní citové vazby
6. Seberegulace

V rámci výzkumu byly vysledovány následující faktory podporující konzumaci alkoholu respondenty.

1. Tlak vrstevníků a touha “někam patřit“
2. Podání alkoholu zletilou osobou
3. Nekontrolování plnoletosti v menších obchodech s alkoholem
4. Neuspokojivé citové vazby

Pro respondenty by bylo vhodné najít si zájmové aktivity, které by je emocionálně naplňovaly a motivovali je k dalším cílům. Zde by respondenti měli možnost poznat se s jinými vrstevníky, kteří svůj volný čas tráví kvalitněji. Vedení města by mělo zvážit posílení nabídky volnočasových aktivit a sportovních prostorů, které by byly volně přístupné veřejnosti.

Důležité se zdá být také rozšíření do místního povědomí trestnost činu úmyslného podání či prodání alkoholu mladistvému a provádět kontrolu menších prodejen s nabídkou alkoholu, jelikož podle vyhodnocení výzkumu je nutné regulace zaměřit právě na tyto obchody a nikoliv jen na omezení otevírací doby místních podniků. Hrozí, že v případě uzavření nočních podniků novou vyhláškou č.3/2011 budou mladiství pít na veřejných prostranstvích obce nekontrolovatelné množství alkoholu zakoupeného v obchodě a nebude se jim dostávat žádného fyzického vybití či uvolnění ve formě tance v klubu. Může tak docházet k více případům vandalismu či agresivity. Je možné, že nová opatření mohou situaci v obci Říčany u Prahy zhoršit.

Podle výsledku výzkumu by bylo také vhodné posílit propagaci poradenské činnosti, kterou město nabízí. Mladiství by měli mít možnost se o těchto službách více dozvědět a měli by být podporováni v kontaktování těchto služeb.

Závěr a diskuse

Práce se zabývala problematikou užívání alkoholu mladistvými v subkultuře nočních podniků. Výzkum byl situován v obci Říčany u Prahy, která se nachází na území Středočeského kraje. Pomocí kvalitativních metod a semistrukturovaných interview uskutečněných s respondenty ve věku 15-17 let odpověděla práce na výzkumné otázky. Informace byly ověřovány pomocí interview s dalšími klíčovými osobami. Těmito osobami byli zaměstnanci nočních podniků, vedení města a příslušníci policie.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že všichni respondenti zažili své **první okušení alkoholu** ve společnosti svých přátel. Tento model pití alkoholu si uchovávají dodnes. Toto společenské pití alkoholu má svůj **rituál**, kdy se většina respondentů o víkendu sejde se svými přáteli. Poté si v obchodě zakoupí alkohol, společně ho vypijí na veřejném prostranství obce. Následně navštíví místní noční podniky, kde pokračují v pití, většinou ovšem už v menší míře. Dále jsou z výzkumu zřejmé **situace a strategie získávání alkoholu**, jsou jimi: alkohol bývá často prodán mladistvému ať už si prodávající vědom je, či není, jeho neplnoletosti; alkohol je mladistvému zakoupen plnoletým známým, kamarádem či cizí osobou; alkohol je prodán mladistvému na základě vlastnictví průkazu legitimace s uvedeným věkem nad 18let; mladiství čekají na opadnutí pozornosti barmanů a získávání alkoholu pomocí krádeže. Jako **motivační faktory** vedoucí k užití alkoholu byly zjištěny: zlepšení nálady, uvolnění, ztráta zábran, pocit euforie a zapadnutí mezi vrstevníky. Byly vyhodnoceny také **potlačující faktory** pití alkoholu: kontrola plnoletosti, zájmy, cena alkoholu, policejní bezpečnostní akce, pozitivní citové vazby a seberegulace. Dále **podporující faktory** užívání alkoholu: tlak vrstevníků a touha “někam patřit“, podání alkoholu zletilou osobou, nekontrolování plnoletosti v menších obchodech s alkoholem a neuspokojivé citové vazby. Bylo zjištěno, že respondenti z neúplných rodin více inklinují k rizikovému užívání alkoholu. Respondenti také uvádějí, že by plnohodnotné zájmové aktivity byly pro ně motivem pro snížení konzumace alkoholu. Dále z výzkumu jasně vyplývá, že si mladiství mnohem snáze pořídí alkohol v menších obchodech, než v místních nočních podnicích. Většina užitého alkoholu mladistvými tedy pochází z těchto prodejen.

Je tedy nasnadě se následovně ptát: bude nová vyhláška obce č.3/2011 efektivní? Řeší skutečně problematiku užívání alkoholu mladistvými a s ní spojené nežádoucí patologické jevy? Jak budou mladiství reagovat na případné uzavření nočních podniků, při nesplnění podmínek vyhlášky, či na možnost věkové hranice 18 let pro vstup do těchto podniků? Neměla by se regulace zaměřit také na obchody, které prodávající mladistvým alkohol?

Seznam použité literatury

Monografie:

Borek, F.(2011) *Výroční zpráva o stavu bezpečnosti – Říčany za rok 2010.*

Carpenter, Ch. (2005) *Youth alcohol use and risky sexual behavior: evidence from underage drunkdriving laws.* Journal of Health Economics, Elsevier B.V.

Czémy, L., Chomynová, P.& Sadílek, P. (2007) *Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD) Přehled hlavních výsledků za rok 2007 a trendů za období 1995 až 2007.* Praha: Úřad vlády České republiky.

Dítě a kol.(2005) *Vnitřní lékařství – 2 díl.* 1.vyd., Brno: Masarykova univerzita, ISBN 80-210-3672-9.

Kalina, K. a kol. (2003) *Drogy a drogové závislosti.* Úřad vlády České republiky, ISBN 80-86734-05-6.

Luthar, S.S., Goldstein, A.S. (2008) *Substance use and related behaviors among suburban late adolescents: The importance of perceived parent containment.* The United States of America: Cambridge University Press.

Miovský, M. (2006) *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu.* Praha: Grada Publishing, ISBN 80-247-1362-4.

Strauss, A. L., Corbin, J. (1999) *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie.* Boskovice : Albert. vi, 196 s. (SCAN ; 2) ISBN 808583460X.

Wechsler, H., Davenport, A., Dowdall, G., Moeykens, B., Castillo, S. (1994) *Health and behavioral consequences of binge drinking in college:A national survey of students at 140 campuses.* JAMA. 272(21):1672–1677.

Wechsler, H., Lee, J.E., Kuo, M., Lee, H. (2000) *College Binge Drinking in the 1990s:A Continuing Problem Results of the Harvard School of Public Health 1999 College Alcohol Study.* Journal of American college health.

Internetové zdroje:

1. Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami :
http://portal.gov.cz/wps/portal/s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/s.155701?PC_8411_nu_mber1=379/2005&PC_8411_p=12&PC_8411_l=379/2005&PC_8411_ps=10#10821
2. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník:
http://portal.gov.cz/wps/portal/s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/s.155/701?PC_8411_nu_mber1=40/2009&PC_8411_p=204&PC_8411_l=40/2009&PC_8411_ps=10#10821
3. Dowshen, S.(2009) *Binge drinking*.
http://kidshealth.org/teen/drug_alcohol/alcohol/binge_drink.html
4. *Přehled průzkumů zaměřených na užívání drog v ČR od počátku 90. let* (2008).
http://www.drogy-info.cz/index.php/o_nas/klicove_indikatory/populacni_pruzkumy/prehled_pruzkumu_zamerenych_na_uzivani_drog_v_cr_od_pocatku_90_let
5. Bartoš, P. (2011) *Neutěšená bezpečnostní situace v Říčanech*, s.10.
<http://info.ricany.cz/prilohyarchiv/10682/%C5%98%C3%AD%C4%8Dansk%C3%BD%20kur%C3%BDr%20%C4%8D.%205%20-%202011.pdf>
6. *Obecně závazná vyhláška města Říčany č. 3/2011 o některých podmínkách pro pořádání veřejnosti přístupných akcí a o jiných opatřeních k zajištění veřejného pořádku* (2011).
<http://info.ricany.cz/mesto/2011-3-obecne-zavazna-vyhlaska-mesta-ricany-o-nekterych-podminkach-pro-poradani-verejnosti-pristupnych-akci-a-o-jinych-opatrenich-k-zajisteni-verejneho-poradku>
7. Moudrá, I. (2006) *Průzkum: děti, mládež a Říčany*.
<http://www.ricansko.info/clanky/pruzkum-deti-mladez-a-ricany>